

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

**ROZDÍLY VE VÝVOJI FOTBALOVÝCH KLUBŮ V ČESKÝCH ZEMÍCH
DO ZAČÁTKU PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY**

Bakalářská práce

Autor: Ota Ščuglík

Studijní program: Tělesná výchova pro vzdělávání

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Tomáš Michalica

Olomouc 2024

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Ota Ščuglík
Název práce: Rozdíly ve vývoji fotbalových klubů v českých zemích do začátku první světové války

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Tomáš Michalica
Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii
Rok obhajoby: 2024

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá rozdíly ve vývoji fotbalových klubů v českých zemích do začátku první světové války. Hlavním cílem práce bylo pomocí dobového tisku a několika akademických prací nalézt tyto rozdíly. V teoretické části práce je popsán historický vývoj míčových her ve světě od starověku do období raného novověku. Poté je v teoretické části charakterizován vývoj fotbalu od přerodu ze zakázané vesnické hry ke kodifikovanému sportu. V praktické části byl díky dobovému dennímu tisku a tematickým monografiím vytvořen přehled historického vývoje třech pražských fotbalových klubů (Slavia Praha, Sparta Praha, DFC Prag). Dále byl vytvořen edukační materiál, který může posloužit táborovým vedoucím nebo trenérům fotbalu při aktivitách na sportovních táborech nebo fotbalových soustředěních.

Klíčová slova:

Historie, míčové hry, AC Sparta Praha, SK Slavia Praha, DFC Prag

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author: Ota Ščuglík
Title: Differences in the Development of Football Clubs in the Czech Lands until the Beginning of the First World War

Supervisor: Mgr. et Bc. Tomáš Michalica
Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology
Year: 2024

Abstract:

The bachelor thesis deals with the differences in the development of football clubs in the Czech lands until the beginning of the First World War. The main aim of the thesis was to use period press and several academic works to find these differences. The theoretical part of the thesis describes the historical development of ball games in the world until the early modern period. Then, in the theoretical part, the development of football is characterized from its transformation from a forbidden village game to a codified sport. In the practical part, an overview of the historical development of the game is provided thanks to contemporary newspapers and thematic monographs of three Prague football clubs (Slavia Praha, Sparta Praha, DFC Prag). Furthermore, educational material was created that can serve camp leaders or football coaches during activities at sports camps or football camps.

Keywords:

History, ball games, AC Sparta Praha, SK Slavia Praha, DFC Prag

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracoval samostatně pod vedením Mgr. et Bc. Tomáše Michalici, uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 30.6.2024

.....

Děkuji vedoucímu práce Mgr. et Bc. Tomáši Michalíci za ochotu, připomínky, vstřícnost a cenné rady poskytnuté v průběhu zpracování práce.

Obsah

Obsah	6
1 ÚVOD	8
2 PŘEHLED POZNATKŮ	9
2.1 Dějiny míčových her.....	9
3.1.1 Míčové hry ve starověku.....	9
2.1.2 Míčové hry ve středověku.....	10
3.1.3 Míčové hry v raném novověku	12
3.2 Počátky kopané v 19.století v Británii.....	13
3.3 Počátky kopané na území dnešní České republiky	17
3.4 První české fotbalové kluby	19
3.4.1 Regatta.....	19
3.4.2 Loučeňská jedenáctka.....	19
3.4.3 Slavia Praha.....	20
3.4.4 Sparta Praha.....	20
3.4.5 ČKF Kickers.....	20
3.5 Sportovní žurnalistika před 1.světovou válkou.....	21
4 CÍLE.....	22
4.1 Hlavní cíl.....	22
4.2 Dílčí cíle	22
5 METODIKA.....	23
5.1 Metody sběru dat	23
6 VÝSLEDKY.....	24
6.1 Dostupné prameny týkající se historie předválečné kopané.....	24
6.2 Dějiny SK Slavia Praha před první světovou válkou	24
6.3 Dějiny AC Sparta Praha před první světovou válkou	28

6.4 Dějiny DFC Prag před první světovou válkou	30
7 EDUKAČNÍ MATERIÁL.....	33
7.1 Námět na aplikaci edukačního materiálu	33
8 DISKUSE	35
9 ZÁVĚRY	37
10 SOUHRN.....	38
11 SUMMARY	39
12 REFERENČNÍ SEZNAM.....	40
13 SEZNAM PŘÍLOH.....	45
14 PŘÍLOHY.....	46
14.1 Příloha 1	46
14.2 Příloha 2	47
14.3 Příloha 3	48

1 ÚVOD

V této bakalářské práci se zaměřuji na rozdíly ve vývoji fotbalových klubů v českých zemích do první světové války, což je také hlavním cílem mé práce. Vývoj fotbalových klubů můžeme pozorovat od konce 19. století, napříč celým 20. stoletím, až do dnešní doby. Jedny kluby vznikají, druhé zanikají, některé zažívají strmý růst a druhé naopak strmý pád. Abychom nezažívali strmé pády, musíme hledat jejich příčiny a poučit se z nich. I proto, ač se jedná o práci, která se zabývá historickým obdobím, které proběhlo před více jak sto lety, můžeme právě zde stále hledat paralely s dnešní dobou.

V teoretické části se zabývám dějinami míčových her v jednotlivých historických obdobích, dále vývojem fotbalu v Anglii v polovině 19. století a jeho prvními roky v českých zemích. Následně jsem popsal proces založení a historii prvních fotbalových klubů na území Čech do roku 1896. Vzhledem k povaze pramenů, ze kterých jsem čerpal v praktické části, jsem popsal i stav sportovní žurnalistiky před první světovou válkou. Vznikl tak ucelený přehled poznatků k rané historii míčových her ve světě a k vývoji fotbalu v 19. století.

V praktické části nejprve analyzuji dostupné prameny, které se týkají kopané mezi lety 1896-1918. Poté se zaměřuji na vývoj jednotlivých fotbalových klubů (Slavia Praha, Sparta Praha a DFC Prag) a následně srovnávám jejich působení ve vymezených letech. Zaměřil jsem se na významné události, které byly pro rozvoj v daném období pro jednotlivý klub důležité. Samostatně se tématem rozdílu ve vývoji těchto tří klubů nikdo nezabýval, proto považuji téma za přínosné.

V rámci praktické práce jsem dále vytvořil edukační plakát, který je určen pro děti od 10 do 13 let, s cílem přiblížit dětem vývoj často jejich oblíbeného klubu. Děti se tak dozvědí nové informace a rozšíří si vlastní všeobecný přehled. Plakát je zaměřen na rozvíjení mezipředmětových vazeb. Součástí plakátu je i kvíz, který může být využit např. v rámci etapové hry na letním táboře nebo fotbalovém soustředění.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Dějiny míčových her

3.1.1 Míčové hry ve starověku

Podle Olivové (1989) se míčové hry vyskytují ve všech kulturách po celém světě.

Nejstarší pro nás známé míčové hry se patrně hrály v Egyptě. Na západním břehu Nilu, 50 kilometrů jižně od Káhiry byl v dětském hrobě nalezen míč, který podle vědců pochází z období kolem roku 2500 př. n. l. Byl vyroben z plátěných hadrů a svázan provázkem do tvaru koule. V oblasti archeologického naleziště Beni Hasan nacházejícího se asi 245 km jižně od Káhiry byly objeveny nástěnné malby, které jsou datovány do let 1991-1802 př. n. l. Vyobrazují dva muže s holemi, jež hrají jakousi hru vzdáleně připomínající dnešní pozemní hokej (Britannica.com, 2023; Wertmann et al., 2020). Grexa a Strachová (2011) píšou o jiné hře vyobrazené na malbách pocházejících z tohoto naleziště. Lze na nich vidět dvě dvojice hrající hru, při které jeden z dvojice sedí na zádech svého spoluhráče a hází míč.

Kössl et al. (2023) píšou, že i v Indii se hrála hra podobná pozemnímu hokeji.

Blomster a Salazar Chávez (2020) uvádějí, že ve Střední Americe bylo objeveno již více než 2300 objektů, které archeologové považují za hřiště. Jedno z nejstarších je datováno do doby kolem roku 1650 př. n. l. a nachází se v Paso de la Amada, v mexickém státě Chiapas na jihu Mexika. Ještě o 50 let starší jsou keramické figurky vyobrazující hráče s tyčemi sloužící k odpalování míčku. Byly nalezeny v El Opeño, v mexickém státě Michoacán ve středu Mexika. Nejstarší dochované míče pochází ze San Lorenza ve státě Veracruz na východě Mexika. Míče mají v průměru od 8 do 30 cm, je jich 14 a jsou vyrobeny z gumy, která byla vyrobena z kastily kaučukové (*Castilla elastica*). Při pohledu na mapu zjistíme, že již v sedmáctém století před naším letopočtem byly v jižní polovině Mexika míčové hry hojně rozšířeny. Blomster (2012) píše, že se ve Střední Americe se hrálo mnoho her. Novotný (2006) se například zmiňuje o hře Tlachtli, jež se podobala dnešní košíkové. Smyslem hry bylo dostat míč velký 10–12 cm skrze kamenný kruh připevněný ke zdi kolmo. Nesmělo se však s míčem házet, nýbrž bylo dovoleno pouze odrazet jej od různých částí těla.

Na druhé straně zeměkoule v oblasti Turfanské prolákliny na severozápadě Číny byly v roce 2019 nalezeny 3 míčky z ovčí kůže pocházející z období mezi lety 1189–911 př. n. l. Byly velké v průměru 7,4 8,6 a 9,2 cm. Odborná veřejnost se domnívá, že s těmito míčky se měla hrát hra podobná pólu. Potvrzují to zahnuté dřevěné hole a jezdecké vybavení nalezené v hrobech

ve stejné archeologické lokalitě (Wertmann et al., 2020). Jiaxin et al. (2022) uvádějí další míčové hry z oblasti dnešní Číny. Su-chu, podobné dnešnímu fotbalu, ma-qui, podobné dnešnímu koňskému pólu a čui-wan, podobné dnešnímu golfu. Su-chu byla původně hrou pro šest hráčů, kteří museli být vojáci. Hrál se na dvě branky, jež měly tvar půlměsíce. Hřiště bylo asi poloviční oproti hřišti dnešnímu. Zajímavostí je, že su-chu mohli hrát i ženy.

Pokud bychom zůstali v Orientu, tak i v Japonsku se hrála hra podobná fotbalu. Jmenovala se kemari a v zemi vycházejícího slunce se hrála až do 19. století (Orejan, c2011). Hunt (2006) popisuje, jak se tato hra hrála. Osm hráčů stálo v kruhu a jejich cílem bylo, aby míč nespadnul na zem. Kemari tak připomíná dnešní hru s názvem brazilka.

Uvedený autor se ve stejné publikaci zmiňuje o hře koura, jež se hrála v severní Africe a byla patrně spojována s obřady plodnosti.

Z oblasti Středomoří známe ještě další dvě hry. Giossos et al. (2011) uvádějí, že v antickém Řecku se již okolo roku 2000 př. n. l. hrála hra zvaná episkyros. V Národním muzeu archeologie v Athénách najdeme mramorový reliéf, na němž je vyobrazen sportovec snažící se udržet míč na svém stehně. Informaci o episkyru nám poskytuje Julius Pollux ve svém slovníku Onomasticon. Bohužel popis hry je značně nejasný, ale z kontextu lze vyčíst, že se hra podobala dnešní házené.

Ve starověkém Římě se hrála hra podobná dnešnímu ragby. Jmenovala se harpastum a Římané ji převzali od Řeků, kteří ji hráli přinejmenším od 4. století př. n. l. Hra se hrála na obdélníkové hřišti rozděleném dělicí čarou na dvě poloviny. Cílem hry bylo dopravit míč co nejdál.

2.1.2 Míčové hry ve středověku

Jak píše Olivová (1989), povědomí o míčových hrách během středověku neupadlo. Roli sehrály středověké kláštery. V nich mniši opisovali a komentovali díla antických filozofů, kteří psali mimo jiné právě o míčových hrách. K těmto mnišům patřili např. Sidonius Apollinaris, který působil v 5. století jako biskup v Clermontu ve středu dnešní Francie, Eustathios, jenž zastával ve 12. století úřad biskupa v řecké Soluni nebo sv. Isidor ze Sevilly, který byl od roku 594 biskupem v Seville a který se stal na přelomu 6. a 7. století po skonu svého bratra sevillským arcibiskupem (Britannica.com, 2024; Polišínský & Barteček, 2002). Sidonius Apollinaris v jednom ze svých dopisů uvádí, jak při návštěvě kláštera v Nîmes viděl hrát jednu skupinu mnišů hru, při níž si dvojice hráčů podávaly míč. V jiném dopise docela podrobně popisuje jinou scénu z Lyon, v níž se sám stal aktérem. Před bohoslužbou se mniši vždy snažili někým způsobem

zabavit. Sidonius Apollinaris požádal skupinku studentů, aby si zahráli jistou míčovou hru. Při hře Sidonius Apollinaris pocítil osvěžení ze svého sedavého zaměstnání.

Církevní úřady mnichům hry tolerovaly, avšak zakazovaly jim je hrát s laiky a nedovolovaly jim je hrát v kostelích. Z roku 1165 pochází pramen v němž Johann Beletus píše, že v některých chrámech se dokonce biskupové a arcibiskupové snižují a hrají se svými podřízenými míčové hry. To svědčí o tom, že tyto hry byly v kláštorech velmi oblíbené (Olivová, 1989).

Vikingové již kolem roku 930 hráli hru podobnou našemu lakrosu, kterou nazývali knattleikr, což doslova znamená míčová hra. Hra se hrála s malým a tvrdým míčkem a hráli ji dva nebo čtyři hráči. Hra byla velmi tvrdá a o zranění nebyla nouze. Alternativní název pro hůl v tomto severském sportu byl knattgildrunni (chytač míčku), což nám naznačuje, že se míček dal holí i chytat, avšak pro toto tvrzení nemáme jakékoliv důkazy. Nevíme ani, jakým způsobem bylo možné skórovat. Vikingové tuto hru hráli obvykle na ledu, avšak led nebyl nezbytný podle některých dochovaných ság. Utkání v knattleikru bylo komunitní záležitostí s diváky. V utkáních se střetávali hráči, kteří byli silově i technicky podobně zdatní (Thurber, 2015).

Hunt (2006) píše, že přibližně od 12. století byly na britských ostrovech běžně k vidění míčové hry. Podle Giossa et al. (2011) byl davový fotbal, jak by se dalo přeložit anglické pojmenování pro fotbal, který hrávali Angličané ve středověku a raném novověku, neobyčejně krutý sport. Jediným pravidlem byl zákaz vraždy nebo neúmyslného zabití. Původně se hrálo mezi dvěma městy nebo vesnicemi a jediným cílem bylo dostat balon skrze branku, která stála uprostřed náměstí v obou obcích. Během hry se nesčetněkrát stalo, že někdo v zápalu boje tragicky zemřel, což vedlo k zákazům této hry. Podle Hunta (2006) byl prvním panovníkem, který se pokusil zakázat tento sport Eduard II. Jeho syn Eduard III. se taky snažil zakázat tuto hru a byl stejně neúspěšný jako jeho otec. Tvrdil, že se lidé touto zábavou zbytečně rozptylují a měli by se více věnovat např. lukostřelbě, poněvadž jeho Anglie právě válčila s Francií. Většinou se hrálo jednou ročně v úterý před popeleční středou (proto Shrovetide football). Tato tradice se udržuje dodnes dodržuje např. ve městě Ashbourne, v hrabství Derbyshire. Dále se fotbal hrál např. v období sklizně.

Ze 14. století máme nejstarší zmínky o galském fotbale, který se hraje v Irsku. Je prezentován jako hazardní a surová hra, kterou hrají stovky lidí (Giossos et al., 2011).

Ve Francii můžeme v období středověku nalézt dvě míčové hry. V rytířských kruzích se hrávala hra s názvem chicane. Hru si dovezli francouzští rytíři z oblasti Předního východu, kde se hrávala pod názvem changan a podobala se dnešnímu koňskému pólu. Její popis nám zanechal byzantských historik Ióannés Kinnamos, žijící ve 12. století. Z jeho popisu vyplývá, že se hrálo

s míčkem velkým asi jako jablko, který byl vyroben z kůže. Každý hráč měl ve své pravé ruce hůl, která se směrem dolů rozšiřovala. Její spodní část měla tvar hlavice a byla vypletena suchými střívkami. Cílem hry bylo dopravit míček na předem stanovené místo, jež se nacházelo na soupeřově půlce. Hra začínala vhozením míče na polovinu hrací plochy, což bylo znamením pro hráče, kteří se v tu chvíli rozjeli na svých koních a snažili se získat míček do svého držení. Hra byla velmi nebezpečná, poněvadž byli hráči po většinu hry v předklonu. Hráči se museli otáčet vlastním tělem na všechny strany s cílem sledovat hru, otáčet svého koně a sladit jeho kroky s rychlostí a směrem míčku, respektive spoluhráčem či soupeřem. Všechny tyto aktivity dělali z chicane velice atraktivní hru, kterou ovládali pouze výborní jezdci na koni (Olivová, 1989).

Druhá hra, která se ve Francii hrála, měla název choule neboli také la soule (podrážka). Tuto hru hrávala francouzská šlechta o nedělích nebo jiných svátcích. Hra neměla definovaná pravidla a podobala se britskému fotbalu. Míč symbolizoval slunce a mohlo se s ním hrát rukama i nohama. Cílem hry bylo dostat míč do brány, což mohly být dva stromy, zeď nebo potůček (Giossos et al., 2011).

Podobná hra se hrála na území dnešního Švýcarska, kde bylo hřiště vymezeno dvěma vesnicemi, či hostinci. Hráli proti sobě, tak jako v Anglii dvě obce. Avšak podle pramenů se zde do míče pouze strkalo a házelo (Olivová, 1989).

Hunt (2006) uvádí, že v Malajsii se hra jménem Sepak Raga hraje už od 15. století. Hráči při této hře stojí v kruhu a snaží se ve vzduchu chytit míč, který byl hozen nebo kopnut jiným hráčem.

Marn grook je hra, kterou hráli původní obyvatelé Austrálie. Hráči byli rozděleni do 2 týmů buď na základě sociálního statusu nebo podle oblasti, ze které pocházeli. Míček byl původně vyroben z váčku malých australských vačnatců. Cíl hry byl dvojí. Prvním bylo ponechat si míč, co nejdéle to jen šlo, pomocí různých hodů a kopů a druhým cílem hry bylo hodit míč co nejdál a nejvýš. Hra se dodnes hraje na australských školách ve zmenšené variantě (Australian Sports Commission, 2008).

2.1.3 Míčové hry v raném novověku

Podle Novotného (2006) se středověk stal historickým předělem hospodářského osamostatňování a rostoucího vlivu světské šlechty a bohatých italských měst zvláště pak přístavů jako byly Benátky, Pisa nebo Janov. V bohatších vrstvách italské společnosti se začaly objevovat snahy po stále náročnějších sportovních aktivitách. V Benátkách se na počátku 14. století pořádají veslařské závody, kterých se mohou účastnit i ženy. Roste i obliba koupání

a uplatňují se studentské varianty rytířského víceboje na univerzitách. Největší obliby se však dostává míčovým hram. Ve významných městech se staví nové stavby – míčovny, z nichž mnohé dodnes plní reprezentativní funkci při pořádání veřejných akcí.

Pokud zůstaneme v Itálii, v 16. století je tu hrána hra s názvem calcio neboli giuoco del calcio fiorentino. Podle Giossa et al. (2011) jde o hru, která je určena výhradně šlechticům. Hráli ji každou noc ve většině italských měst na sever od Říma, v období od 6. ledna do Velikonoc. Pomocí svých nohou a rukou se 27 hráčů snažilo dostat balon do soupeřovy brány. Hráči měli červené a zelené oblečení, aby se týmy od sebe odlišily. Do míče se mohlo kopat, mohlo se s ním házet, avšak nemohl být nošen (Macho, 1996)

V roce 1602 píše cornwallský historik Richard Carew o hře známé jako hurling. Rozeznává dva typy hurlingu. *Hurling to goales* a *hurling to the countrey*. Hurling je hra, která je podobná pozemnímu hokeji a dodnes je hrána v Irsku a na jihovýchodě Velké Británie (Doyle, 2003).

I přes neustálé zákazy se však fotbal v Anglii stále hraje. Ve hře Král Lear z roku 1605 od William Shakespeara můžeme dokonce o něm najít zmínku.

Oswald: Bíti se nedám, mylorde.

Kent: Ani podrazit, ty sprostý hráči na kopanou? (V originále: Nor tripped neither, you base football player.) (Slovo působilo překladatelům problémy, poněvadž fotbal (kopaná) u nás nebyl do té doby znám. Josef Kajetán Tyl překládá toto slovo jako kejklíč a František Ladislav Čelakovský jako kuželkář, teprve Josef Václav Sládek nachází to správné slovo (Osolsobě, 2012).

Macho (1996) píše, že bolivijsí vědci objevili v La Pazu archivní materiály o domorodcích z oblasti Moxos. Při studiu kroniky z roku 1753, kterou napsal misionář František Xavier Eder zjistili, že obyvatelé této oblasti holdovali hře, která byla velice podobná fotbalu. Gumový míč mohli domorodci zasáhnout nohou či hlavou, nikoliv však rukou. To vedlo Bolivijce k přesvědčení, že jsou to právě oni, kdo dal světu fotbal, protože v Anglii se ještě v roce 1862 mohlo hrát rukou.

2.2 Počátky kopané v 19.století v Británii

Zrod kopané bývá dnes řazen do 19.století, do Anglie. Důvodem patrně je, že se o fotbal v té době začala zajímat vyšší společenská vrstva. Z tohoto hlediska měla význam 30. a 40. léta 19. století, kdy se fotbal začal provozovat i na tehdejších elitních školách v Etonu a Rugby (Lenderová et al., 2017). Kössl et al. (2023) podotýkají, že právě v Rugby působil vynikající pedagog Thomas Arnold (1795-1842), který umožňoval studentům trávit volný čas sportem

a snažil se jim pro sportování vytvářet vhodné podmínky, tak aby i oni sami organizovali sport a učili se demokratickému řízení sportovní společnosti. Současně s tím bojoval proti šikaně mladších staršími a slabších silnějšími, poněvadž školní klub byl stavěn na demokratických zásadách a fair play. V roce 1839 školu v Rugby dokonce navštívila sama královna Viktorie, aby zde zhlédla fotbalové utkání (Olivová, 1989). Zásluh Thomase Arnolda si poté vysoce cenil baron Pierre de Coubertin (1863-1937), který jeho dílo a sportovní výchovu považoval za základ rozvoje anglické buržoazní společnosti (Kössl et al, 2023).

Pravidla fotbalu však do té doby nebyla jednotná a fotbal s ragby se do jisté míry prolínaly. Každá škola hrála podle svých vlastních pravidel, která byla často závislá na terénu nebo vyučujícím učiteli.

Častým tématem v diskusi mezi vyučujícími byla hra rukou (jestli hráči mohou běhat s míčem nebo se ho pouze dotýkat) nebo okopávání soupeře, tj. kopání do oblasti soupeřových holení (Hunt, 2006). Roku 1845 byla na škole v Rugby sepsána pravidla fotbalu (oficiálně Zákony fotbalu, jak je hrán ve škole v Rugby, aby se zmírnila tvrdost, nedocházelo k surovým srážkám hráčů a aby hráči hrubou silou nahrazovali herní technikou a chytrostí. Ve srovnání s dnešním fotbalem byl tento jeho předchůdce stále ještě dosti tvrdý (Macho, 1996; Olivová, 1989).

Studenti z Univerzity v Cambridge se o rok později, v roce 1846 sešli a roku 1848 stanovili první pravidla fotbalu, která se však nedochovala. Víme o nich pouze z dopisu z roku 1897. „*Nová pravidla byla vytištěna jako „Cambridgeská pravidla“, kopie byly distribuovány a nalepeny na Parker's Piece a fungovaly velmi uspokojivě, protože je správné dodat, že byla loajálně dodržována, a nikdy jsem neslyšel o nikom z veřejné školy (typ střední školy ve Velké Británii), kdo by se vzdal hraní kvůli tomu, že se mu pravidla nelíbila. [...] Dobře, pane, roky poté někdo přijal tato pravidla, která stále platí v Cambridge, a s několika málo úpravami se z nich stala pravidla asociace*“. V originále “*The new rules were printed as the “Cambridge Rules”, copies were distributed and pasted up on Parker's Piece, and very satisfactorily they worked, for it is right to add that they were loyally kept, and I never heard of any public school man who gave up playing from not liking the rules. [...] Well Sir, years afterwards someone took these rules, still in force at Cambridge, and with a very few alterations they became the Association Rules*” (Dourish, 2013). Těmito pravidly se inspirovali v Etonu, přičemž se snažili co nejvíce odlišit od pravidel, která se hrála v Rugby (Macho, 1996). Důvodem proto podle Olivové (1989) měl být aristokratický charakter této starobylé školy. Dále se podle této autorky vytvořily těsně před polovinou 19. století dva pravidly kodifikované druhy fotbalu, které byly odrazem nesmiřitelné

rivality mezi těmito dvěma školami. Oba směry získaly své příznivce, kteří pokračovali ve hře na univerzitách i v každodenním životě.

Podle Freemana (2023) byla cambridžská pravidla pravděpodobně upravena v letech 1851 a 1854 a s jistotou víme, že také v roce 1856. Na tuto verzi navázal uppinghamský učitel, kněz, advokát a fotbalista John Charles Thring. Jeho pravidla jsou jedna z nejstarších dochovaných pravidel fotbalu vůbec. John Charles Thring je vydal pod názvem *The Winter Game* v červnu 1862 v nakladatelstvích Hamilton, Adams & Co. v Londýně a v Hawthorne v Uppinghamu. V létě onoho roku byla inzertována k prodeji i v časopise *The Field*. Nad souborem pravidel bylo napsáno *The Simplest Game* (Nejjednodušší hra). Jak nadpis napovídá tato pravidla byla od těch současných velice stručná a jednoduchá.

Zněla takto:

1. *Branky je docíleno, jestliže míč byl dopraven brankou nebo pod brankovou tyčí, aniž by byl vnesen nebo udeřen rukou.*
2. *Jest pouze dovoleno používat rukou k umrtvení (zpracování) míče, aby mohl být kopnut.*
3. *Nohou smí být kopnut pouze míč.*
4. *Hráč nesmí kopat míč, pokud je ve vzduchu.*
5. *Není dovoleno podráženi nebo kopání do paty.*
6. *Byl-li míč sražen za pomezí čáry, má být dopraven zpět do hřiště od téhož hráče, a to z místa, na kterém přešel pomezí čáru, a sice přímým směrem ke středu hřiště.*
7. *Přešel-li míč přes brankovou čáru, má být dopraven zpět do pole stranou, jejíž brankovou čáru přešel.*
8. *Žádný hráč nesmí být blíže nežli šest kroků od hráče, který míč zahrává.*
9. *Hráč je mimo hru, jestliže je před míčem, a musí se vrátit zpět co nejdříve možno. Byl-li míč naposledy hrán hráčem jeho strany, nesmí se míče dotknouti, kopat ho nebo hnát kupředu dříve, nežli se míče dotkl některý hráč protistrany, nebo jestliže hráči jeho vlastní strany míč předběhli a jsou s to hrát míč před ním. Vrážení je zakázáno a dovoleno jen tehdy, je-li míč za hráčem.*
10. *Není dovoleno vrážení do soupeře, když je balon mimo hru (Macho, 1996; Tozer, 2023;).*

24. září 1863 napsal John Charles Thring do deníku *The Telegraph* článek, ve kterém požaduje svolání „parlamentu“, jenž by sestavil a vydal nová kodifikovaná pravidla fotbalu. V reakci na to byl 26. září zveřejněn v *The Telegraph* dopis od kapitána Barnes Football Clubu Ebenezara Cobba Morleyho, který navrhl svolat schůzku, ve snaze dohodnout se na souboru

obecně uznávaných pravidel. Díky tomuto dopisu se nakonec sešli 26. října na slavné schůzce ve Freemason's Tavern, v Londýně zástupci několika fotbalových klubů, aby tu založili The Football Association (Fotbalovou asociaci). Ebenezer Cobb Morley byl pak zvolen jejím prvním tajemníkem (Freeman, 2023). Na schůzce se činovníci klubů dohodli i na tom, že je vhodné, aby Fotbalová asociace vytvořila soubor kodifikovaných pravidel pro fotbal. 6. prosince byla dohodnuta jednotná pravidla založená na nejnovější verzi cambridgeských pravidel a The Simplest Game (Tozer, 2023).

Pravidla fotbalové asociace z roku 1863

1. *Maximální délka hřiště je 200 yardů, maximální šířka 100 yardů. Délka i šířka budou označeny praporky; branka bude vymezena dvěma svislými sloupky vzdálených od sebe osm yardů a žádná páska nebo břevno je nebude spojovat.*

2. *Po losování o branky začne hra výkopem ze středu hřiště tou stranou, která prohrála losování o branky; druhá strana se nepřiblíží k míči do vzdálenosti pod 10 yardů až do výkopu.*

3. *Poté, co padne branka, prohrávající strana bude mít nárok na výkop, a strany si vymění po každém gólu.*

4. *Gól padne ve chvíli, kdy míč projde mezi sloupky nebo proletí prostorem sloupky vymezeným (v jakékoliv výšce) a nebude hozený vstrčený nebo vnesený.*

5. *Když je míč v ofsajdu (zřejmě mimo hřiště), první hráč, který se ho dotkne, ho vyhodí z bodu na lajně, odkud míč odskočil, a to v pravém úhlu k lajně a míč bude ve hře poté, kdy se dotkne země.*

6. *Když hráč vykopne míč, jeho spoluhráč, který je nejbližší protivníkově brankové čáře, je venku ze hry a míče se nemůže dotknout, ani jakýmkoliv způsobem bránit dalším hráčům ve hře až do té chvíle, kdy je znovu ve hře; ale žádný hráč není venku ze hry, když se vykopává zpoza brankové čáry.*

7. *V případě, že míč padne za brankovou čáru, a když se hráč za stranu, která dostala branku, první dotkne míče, jeden z jeho mužstva má nárok na volný kop od brankové čáry, z bodu naproti místu, kam míč dopadne. Jestliže se jako první dotkne míče hráč protivníka, jeden z jeho mužstva bude mít nárok na volný kop na branku pouze z 15 yardů od brankové čáry, naproti místu, kam míč dopadne. Hráči protistrany stojí uvnitř brankoviště, dokud míč není vykopnut.*

8. *Pokud hráč chytí správně míč, bude mít nárok na volný výkop, pokud si toto místo okamžitě označí patou; aby mohl vykopnout, může jít dozadu, jak daleko bude chtít a žádný protivník nepůjde před výkopem za jeho značku.*

9. *Žádný hráč nepoběží s míčem v rukou.*

10. *Žádné podrážení, ani okopávání není dovoleno a žádný hráč nepoužije, aby držel nebo strkal protivníka.*

11. *Žádný hráč nesmí dalšímu míč házet nebo podávat rukama.*

12. *Pod žádnou záminkou nesmí hráč zvednout rukama míč ze země, pokud je míč ve hře.*

13. *Žádný hráč nesmí mít na podpatcích, či podrážkách vystupující hřebíky, kovové pláty nebo gutaperču (Hunt, 2006).*

Podle Kitchinga (2015) však měla tato pravidla stále málo společné s dnešním fotbalem.

Pelc (2022) uvádí, že vedle londýnské Fotbalové asociace vznikaly další obdobné organizace v Sheffieldu a jiných anglických městech, které sdružovaly fotbalové kluby daného regionu. Trvalo asi dalších dvacet let, než se organizace definitivně centralizovala a pravidla univerzovala. V průběhu dalších jednání mezi fotbalovými asociacemi přitom docházelo k dalším změnám pravidel. V letech 1871-1872 proběhl první ročník FA Cupu (Walton, 2012). V roce 1877 se sheffieldská i londýnská asociace dohodly na užívání stejných pravidel (Hunt, 2006). Teprve kolem roku 1882 lze první fázi kopané zaštitěnou The FA považovat za uzavřenou: asociace nyní sdružovala celou řadu regionálních fotbalových asociací i jednotlivých klubů a její orgány byly uznávány jako nejvyšší řídicí ústředí fotbalového sportu (Pelc, 2022). Kitching (2015) píše, že se pravidla poté ještě více upravovala v 90. letech 19. století po profesionalizaci fotbalu, která proběhla roku 1885. V roce 1888 byla založena první fotbalová liga v Anglii (Hunt, 2006).

2.3 Počátky kopané na území dnešní České republiky

Podle Pelce (2022) nevíme, kdy přesně se na území dnešní České republiky fotbal začal hrát. První zmínky se vztahují k 80. létům 19. století. Není však jasné, zdali šlo o fotbal hraný podle pravidel Fotbalové asociace nebo o ragby. V roce 1882 měl například o povolení k odehrání fotbalového utkání zažádat německý studentský spolek Lese- und Redehalle der deutschen Studenten. Zhruba do poloviny 19. století datují shodně počátky kopané v Praze také český všestranný sportovec a funkcionář Josef Rössler Ořovský a Němec Siegfried Rosenbaum.

Podle Krále a Horáka (1997) se první utkání odehrálo přesně 29.září 1887 na Lobkowitzově ostrově v Roudnici nad Labem. Střetli se zde týmy ČAC Roudnice nad Labem a Sokol Roudnice

nad Labem. Rozhodčím tohoto utkání měl být princ (kníže) z Lobkowitz. Toto datum však není jisté a někteří historikové se přiklánějí k datu 15. srpna 1892 (Prouza & Man, 2017). Je mezi nimi i Martin Pelc, který se odkazuje na výtisk časopisu *Cyklista*, který vyšel o rok později – 22. srpna 1893 (Pelc, 2022). Mráz (1976) poskytuje rozhovor s pamětníkem tohoto utkání Františkem Nepomuckým, který střet těchto dvou celků datuje taky do roku 1892. Macho (1996) zmiňuje obě data, jako odlišná utkání.

Podle Koláře (1997) zaujal fotbal na počátku 90.let 19.století hlavně středoškoláky z Akademického a Malostranského gymnázia a dále také z Gymnázia v Křemencově ulici.

V roce 1892 byl vydán první soubor pravidel fotbalu. Vydal jej Josef Klenka, profesor tělocviku a známý sokolský pracovník, jenž v uvedené době působil, jako profesor tělocviku a stál taky v čele pražského Spolku pro pěstování her české mládeže. První autorizovaný překlad pravidel uveřejnil o pět let později Josef Rössler-Ořovský (Lenderová et al., 2017).

Fotbal během tří let zažil turbulentní růst a např. 17. listopadu 1895 se v Praze na Císařské louce odehrávalo 6 utkání a dalších 5 probíhalo na Letenské pláni a u Invalidovny (Bendová & Hojda, 2021). Podle pražských sportovních periodik působilo v té době v dnešním hlavním městě zhruba deset až dvanáct fotbalových týmů. Právě na Císařské louce měl základnu zřejmě nejdůležitější fotbalový klub před rokem 1896, německá Regatta (Pelc, 2022). Ta se například již 4. března 1892 svolávala prostřednictvím pražského deníku *Prager Tagblatt* k „fotbalu“, který měl proběhnout o dva dny později u loděnice (Fußball, 1892). Zřejmě šlo o jakési tréninkové utkání. Kopaná se během 90. let 19. století stala nejoblíbenějším sportem, přičemž z pozice jedničky vytlačila cyklistiku (Pelc, 2016).

V roce 1896 došlo k zorganizování prvního turnaje v kopané, který organizoval Český Sculling cercle. K „*národnímu zápasu*“ se přihlásila 4 družstva a sice: Sportovní klub Slavia, Český kroužek fotbalistů Kickers, A.C. Sparta a A.C. Praha. Utkání probíhala mezi 22. březnem a 5. dubnem. Podle *Národních listů* z 31. března, byl do té doby nejzajímavějším utkáním souboj mezi Slávií a Spartou. Bylo to mimochodem první derby pražských S a podle autora článku bylo „*utkání zajímavé a rozčilující*“.

Obecenstvo se podle pisatele rozdělilo na dva tábory a hlasitými pokřiky povzbuzovalo své favority. To ovšem zřejmě znervóznilo rozhodčího tohoto utkání p. Rösslera, který byl vůči obecenstvu, jež mělo požívat nemalé vážnosti, hrubý a nechal se unést k prudkým slovům. Publikum mělo být jeho verdikty tak rozhněváno, že vtrhlo na hrací plochu a hra, tak musela být na deset minut přerušena. Utkání skončilo nakonec nerozhodným výsledkem 1:1. Podle pisatele

je taky nezbytné, aby byla hřiště, na nichž se hrál „národní zápas“ oplocena (Z našeho světa sportovního, 1896).

Vítězem „národních zápasů footballistických“ se nakonec stal se čtyřmi body Č.K.F. Kickers, druhá skončila Slavia, třetí Sparta a na posledním čtvrtém místě se umístil celek A.C. Praha. Německá družstva se turnaje „národního zápasu“ nezúčastnila (Český sport, 1896).

Stejný turnaj se odehrál i na podzim. Zvítězil v něm nově složený německý klub DFC (Deutscher Fussball Club) Prag (Praha). Od roku 1897 začíná hegemonie Slavie Praha, která nemá dalších sedm let konkurenci a např. od roku 1902 hraje prvním tým Slavie hraje už pouze mezinárodní utkání, a mistrovství Čech se tak neúčastní (Král & Horák, 1997).

2.4 První české fotbalové kluby

2.4.1 Regatta

Pelc (2022) uvádí, že Regatta byla původně německým bruslařským a veslařským klubem, kde v roce 1891 vzniklo fotbalové oddělení. Zasloužil se o něj Ludwig Stiasny, pozdější kapitán fotbalového oddílu Regatty (Fußballwettspiel, 1894). Klub hrával v Praze na Císařské louce u své loděnice. V březnu 1893 odehrál klub první pražské utkání podle pravidel asociačního fotbalu. Šlo o utkání proti Loučenské jedenáctce. Na silvestra téhož roku odehrála Regatta zřejmě první mezinárodní fotbalové utkání na území Prahy. Střetla se v něm s berlínskou Viktorií. V květnu roku 1896 byl členy Regatty založen jiný německý fotbalový klub, a sice DFC Prag (Pelc, 2022).

2.4.2 Loučeňská jedenáctka

Jedním z prvních fotbalových mužstev v Čechách byla Loučeňská (zámecká) jedenáctka. Šlo o, dnes bychom řekli, soukromý projekt prince Ericha Thurn-Taxisa, jenž byl synem knížete Alexandra Thurn-Taxisa. Princ Erich Thurn-Taxis studoval v mládí na Univerzitě v Cambridge, kde propadl kouzlu kulatého míče. Když se vrátil ze studií, přivezl si s sebou i tři mladé anglické fotbalisty Hodgsona, Milla a Becketta. Protože však čtyři lidé fotbal hrát nemohou, angažoval hned několik nadšenců z blízkého okolí, s nimiž poté hrával fotbal v zámeckém parku. Princ si taky z Anglie dovezl míč a dresy. Mužstvo hrávalo v červenomodrých, vodorovně pruhovaných dresech, jež měly symbolizovat rodový erb ThurnTaxisů (Mráz, 1976).

2.4.3 Slavia Praha

Slavia Praha fungovala již v 80. letech jako studentský řečnický a literární spolek. Jeho sportovní sekce byla založena 2. listopadu 1892. Původně se mělo jednat o cyklistický spolek, jehož prvním předsedou se stal lékař Václav Kubr, náčelníkem Václav Kratochvíl a jednatelem Jaroslav Hausman (SK Slavia Praha, n.d.a). Podle Houšky (1992) se fotbal od počátku na Slavii hrával, avšak nijak organizovaně a hrávali jej spíše jen jednotlivci. První trénink se konal v listopadu 1895 a fotbalový oddíl byl nakonec oficiálně ustanoven na valné hromadě klubu, která se konala 21. ledna 1896. Z díla Poláčka (1996) můžeme vyzorovat, že příznivci Slavia Praha byli členové středních a vyšších tříd.

2.4.4 Sparta Praha

Podle Mráze (1976) se o založení fotbalové Sparty zasloužili tři zapálení, všestranní sportovci, bratři Rudlové. Sparta Praha byla založena poté, co v týmu A.C. Praha došlo k rozkolu, a část členů si založila 16. listopadu vlastní tým Athletic Club Královské Vinohrady, zkráceně A.C. Vinohrady. Do té doby však předchůdce Sparty Praha nebyl fotbalovým týmem. Tím se stal až poté, co se Bohumil Rudl seznámil s bratry Zdeňkem a Kamilem Körberovými, kteří byli právě členové sportovního klubu AC Vinohrady. Ti jej přivedli spolu s jeho bratry do svého klubu, kde začali bratři Rudlové, spolu s dalšími novými členy rozvíjet kopanou. Klub chvíli pobýval na Vinohradech, avšak měšťané nechtěli klubu nikterak pomáhat, a tak 9. srpna 1894 na valné hromadě jeden z členů spolku, Vladimír Horejc, navrhl vytvořit zcela nový sportovní klub, který by se jmenoval Athletic Club Sparta. Návrh byl s velkým nadšením přijat (AC Sparta Praha, n.d.; Mráz, 1976). Zároveň byly v roce 1894 ustanoveny taky klubové barvy. Stanovy, které je ustanovovaly, zněly takto: „*Praporec klubový modrý, červeně ozubený, nese zlatý pruh palmový a jméno A.C. Sparta*“ (Dekař, 2023). Podle Kužela (2016) klub těžil z různorodosti hráčů, kteří pocházeli ze všech poměrů, a tak celek podporovali jak řemeslníci, tak inteligence.

2.4.5 ČKF Kickers

Český kroužek fotbalistický Kickers (někde můžeme taky najít pojmenování Český fotbalistický kroužek Kickers nebo Český kroužek footballistů) byl fotbalový klub složený z hráčů Akademického gymnázia v Praze. Původně se spolek jmenoval pouze Český kroužek fotbalový, teprve v roce 1894 si do názvu vložil anglické slovo Kickers (Kopavý kůň) (Jenšík & Macků, 1997). Tento tým, jak již bylo výše zmíněno, vyhrál první Mistrovství Čech. Dva měsíce na to však

kroužek musel být rozpuštěn (Ninger & Koliš, 2003). Macho (1996) dodává, že to bylo z důvodu pronásledování školskými úřady. Většina hráčů poté záhy přešla do Českého Sculling Clubu.

2.5 Sportovní žurnalistika před 1.světovou válkou

Podle Lukšů (2011) můžeme první záznam o sportu v tištěných novinách v českých zemích, nalézt v pražském německy psaném deníku *Prager Tagblatt*. V něm se píše o dostihových závodech konaných 10. října v Pardubicích (Pardubitzer Rennen 1880, 1880). Ještě na konci 19. století však bylo informování o sportu poměrně nepravidelné. Jedním z důvodů byl nízký počet pořádaných akcí a taky typ pořádaných akcí. Po většinou se totiž jednalo o dostihy, cyklistické nebo veslařské závody, které se konaly hlavně v sezoně, tedy na jaro (duben, květen) a na podzim (září, říjen). I přesto v českých zemích existovaly sportovně založené časopisy, jako byly *Sportovní obzor*, *Cyklista*, *Velocipedista*. Zlom přišel na přelomu století. V roce 1900 se ve sportovní rubrice *Národní politiky* uveřejnilo 128 sportovních zpráv. 61 z nich se týkalo fotbalu, zatímco cyklistiky 19 a veslařství 2 zprávy.

Nejdůležitějším sportovním periodikem v období před 1. světovou válkou byl *Sport a Hry*, který na rozdíl od jiných sportovních časopisů vycházel déle 4 roky. Magazín vzešel z prostředí nejúspěšnějšího fotbalové klubu předválečné éry Slavia Praha (Lukšů, 2011).

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem práce je identifikovat a popsat rozdíly ve vývoji fotbalových klubů v českých zemích do začátku první světové války

3.2 Dílčí cíle

- 1) Analyzovat dostupné literární prameny věnující se historii české kopané do začátku první světové války.
- 2) Identifikovat hlavní milníky vývoje kopané, které měly pro formování tohoto sportu rozhodující vliv.
- 3) Popsat vývoj jednotlivých fotbalových klubů, které byly založeny před začátkem první světové války.
- 4) Vytvořit edukační materiál k vývoji nejvýznamnějších fotbalových klubů před první světovou válkou.

4 METODIKA

Při zpracování této bakalářské práce byla použita přímá metoda, kdy se historická fakta zkoumala bezprostředním zkoumáním konkrétního typu digitalizovaného pramene. Rovněž byla využita progresivní metoda, kdy jak v přehledu poznatků, tak ve výsledkové části jsem začínal své bádání od nepaměti, respektive od roku 1896 (Zounek & Šimáně, 2014).

4.1 Metody sběru dat

V přehledu poznatků jsem využil několika vyhledávacích databází. Nejvíce se mi osvědčila databáze Taylor and Francis Online, ve které je opravdu spousta odborných článků, které se týkají historie a konkrétně taky historie sportu. Dále byly využity databáze Scopus, Web of Science, Proquest a JSTOR. Tyto databáze byly použity z důvodu obrovské koncentrace kvalitních vědeckých článků. Pro vyhledávání v těchto databázích byla použita tato klíčová slova: ball games, sport, ancient, middle ages, history. Vyhledávání v těchto databázích probíhalo od dubna do května tohoto roku. Dále byly tyto informace doplněny o monografie, ať už z domácí nebo zahraniční tvorby. Většina z těchto knih je k zapůjčení ve Vědecké knihovně v Olomouci.

Ve výsledkové části jsem používal především web <https://www.digitalniknihovna.cz/>, který obsahuje cenné historické archiválie v podobě denního tisku nebo časopisu Sport a hry. Do vyhledávače byla zadávána tato klíčová slova: Sparta, Slavia, DFC, Southampton, Aberdeen. Dále jsem použil webové stránky Rakouské národní knihovny (<https://anno.onb.ac.at/>), které nabízejí německojazyčný denní tisk, který byl však vydáván v Praze. Zde jsem si vybíral přímo data jednotlivých vydání na základě studia odborné literatury. Dále byly nalezeny kvalifikační práce, u kterých byla ověřena validita informací prostřednictvím zveřejněných posudků jejich vedoucích a oponentů. Nakonec byly znovu využity monografie českých autorů literatury, která je zaměřena na sport ve sledovaném období.

Metodický materiál byl zvolen jako logické vyústění mezioborových vztahů mezi tělesnou výchovou a dějepisem. Při tvorbě plakátu jsem si vypsál výtah nejdůležitějších pojmů nebo událostí, které by si měly děti zapamatovat z učiva. Poté jsem dětem vytvořil na tento edukační materiál kvíz, který díky tomu, že není těžký a na mnohé otázky se dá přijít vylučovací cestou, neklade na dítě při namáhavé fyzické aktivitě vysoké nároky. Poněvadž si děti po namáhavé aktivitě nemusí mnoho pamatovat, do textu jsem zakomponoval myšlenku na zopakování informací z plakátu po odběhnutém závodu.

5 VÝSLEDKY

5.1 Dostupné prameny týkající se historie předválečné kopané

Dostupné prameny týkající se předválečné kopané můžeme nalézt především v kronikách, novinách a sportovních periodikách té doby. Podle Lukšů (2011) přišel nárůst četnosti zmínek o fotbalu na počátku 20. století. Bylo to z toho důvodu, že se fotbalová utkání začala hrát i vícekrát do týdne. Z tiskovin proto využiji Národní listy, v menší míře pražský německy psaný deník Prager Tagblatt a týdeník Sport a hry.

Pelc (2012) uvádí, že autoři monografií, které souvisejí s tématem dějin kopané v českých zemích čerpali především z tiskovin. Dodnes však v České republice chybí jakékoliv akademické zpracování dějin fotbalu. Musíme tedy brát zavděk knihy, které sepsali různí novináři a fotbalový nadšenci, kteří však jsou dost často dobře informováni. Opavský historik se taky pozastavuje nad tím, že jiné státy jako například Kanada či Izrael, jež mají fotbalovou tradici nepoměrně chudší než my, mají několik monografií zabývajících se jejich fotbalovou historií.

Mezi knihy, které napsali novináři a fotbalový nadšenci použijeme dvě monografie Vítězslava Houšky *Věčná Slavie a Železná Sparta*. V roce 2022 vytvořil opavský historik Martin Pelc knihu *Na football!: fotbalové diváctví a fanouškovská kultura v českých zemích do roku 1939*. Tato kniha, ač se z větší části věnuje fotbalu v meziválečném období obsahuje i mnoho informací z doby před první světovou válkou.

Jako další prameny můžeme vzít v potaz rigorózní práci PhDr. Petra Kužela na téma *Společenskoekonomické proměny sportovních spolků a vznik fotbalových klubů v pražských městech a předměstích před rokem 1914*.

5.2 Dějiny SK Slavia Praha před první světovou válkou

Při druhém mistrovství Čech, které se odehrálo na podzim roku 1896, se 22. listopadu měly spolu utkat celky Slavie a Sparty. A právě v tomto duelu můžeme najít prvopočátky jejich vzájemného sporu. Bohužel z dostupných dobových materiálů nemáme o tomto souboji více informací, a tak musíme vzít zavděk knihu Vítězslava Houšky *Věčná Slavie*. Ten zde však cituje dobový časopis *Sportovní obzor*, jenž se mi bohužel nepodařilo dohledat. Píše se v něm, že mužstvo Slavie nemohlo odehrát utkání, protože vícero hráčů pražských gymnázií bylo anonymně udáno jejich ředitelům, kteří se později dostavili na inkriminovaný duel. Hráčů Slavie tedy nebyl dostatek a utkání skončilo dříve, nežli začalo. Ta stejná situace se odehrála i o týden

později, kdy Slavie nemohla nastoupit do utkání proti AC Praha. Podle tehdejších, dosud nepotvrzených domněnek si činovníci Slavie mysleli, že někdo z okolí Sparty hráče Slavie a studenty v jednom udal (Houška, 1992).

V listopadu roku 1897 padla vláda Kazimíra Badeniho. Tato událost vyvolala masové bouře po celé Praze. Střety nacionalistů provázené šarvátkami a ničením dvojjazyčných česko-německých nápisů přerostli po zapojení nejnižší vrstvy tehdejšího obyvatelstva Prahy v nekontrolované drancování a vypalování s antisemitským podtextem společným pro Čechy i Němce. Situace se uklidnila až 2. prosince, kdy nový předseda vlády Paul Gatsch vyhlásil stanné právo. Výsledkem těchto nepokojů bylo několik mrtvých, desítky raněných a mnoho poškozených domů včetně sportovních kluboven. Mezi vypálenými budovami byla i loděnice ERC Regatty Praha. Navzdory absenci důkazů, zástupci DFC Prag označili za vůdce žhářů tehdejšího kapitána Slavie Praha Karla Freju. V těchto událostech tedy můžeme najít počátek sporů mezi Slavií a německým DFC. Nepřátelství vyvrcholilo prohlášením, že DFC nenastoupí proti klubu, který bude ochoten hrát s SK Slavií při návštěvě Prahy. DFC se tak snažila z tohoto dění vytěžit maximum. Tento na první pohled nacionálně laděný spor měl ještě jednu rovinu. DFC se rozhodl zničit svého vzmáhajícího se konkurenta ekonomicky. Novinami šířené pomluvy o žhářství, násilí a nacionalismu měly přispět k utlumení zájmu zvučných zahraničních hostů, kteří by měli zájem o sehrání utkání na hřišti SK Slavie, jež by tak přicházela o příjmy ze vstupného. Tato negativní politika německého klubu zafungovala a zájem českého lidu o kopanou během roku 1898 postupně upadal (Kužel, 2016).

Slavia i přes menší zájem byla stále lepší a lepší až neměla v českých zemích soupeře. V roce 1899 se konalo Mistrovství Čech bez A.C. Sparty a A.C. Prahy. V první třídě tak hrála jen dvě mužstva: SK Slavia Praha A a SK Slavia Praha B (Král & Horák, 1997). Kvůli jednomu utkání v roce se hráčům Slavie nechtělo trénovat. Shodou náhod zajistil tehdejší jednatel Miloslav Horáček mezinárodní klání proti výběru několika fotbalových celků z Berlína. Po několika odložených termínech se duel uskutečnil 8. ledna 1899 (Houška, 1992). Podle dobového tisku to bylo první střetnutí českého týmu se zahraničním soupeřem. Ani jedné ze stran se nepodařilo vsítit branku, a tak sudí po sedmdesáti minutách hry ukončil utkání s výsledkem 0:0. I přes nepřátelské snahy pražských německých sportovních kruhů se obě mužstva dohodla na odvetě, jež se měla odehrát o Velikonocích (Z kruhů sportovních, 1899).

Podle Houšky (1992) se jistý Karel Hammer, jeden z funkcionářů SK Slavie dozvěděl, že mužstvo studentů Oxfordské univerzity má v plánu odehrát 29. března 1899 v Praze utkání proti německému mužstvu DFC. Napadlo ho tedy, napsat dopis do Anglie s nabídkou utkání, které by

se odehrálo o den dříve - 28. března. Na odpověď bylo kladně reagováno s dodatkem, že Slavia má zaplatit za toto střetnutí čtyřicet liber. V úterý 28. března přinášely Národní listy zprávy o nadcházejícím střetnutí dvou fotbalových týmů. Věnovala se jim ranní i odpolední vydání. Tisk přinášel informace o ubytování i dopravě anglického celku. Slavia podlehla před zraky asi 4000 diváků Angličanům 3:0 (Waic, 2013). Podle Pelce (2022) utkání pomohla etablovat kopanou jako nový společenský fenomén, neboť přitáhla do té doby nevídané zástupy a nebývalý počet hodnostářů. Dále taky opavský historik cituje německý tisk, který považoval střetnutí za nejdůležitější sportovní událost za dobu, co se na kontinentu kopaná hrála.

V dubnu roku 1901 přicestoval na pražskou Letnou, kde tehdejší Slavie měla svůj nový stadion, finalista anglického FA Cupu z roku 1900 Southampton FC. Národní listy píšou, že Slavie si tým z jihu Anglie pozvala, „*aby pokud možno se co nejvíce přiučila a aby její obecenstvo poznalo dokonalost ve hře jakou vynikala přední anglická mužstva*“ (Athletika a sportovní hry, 1901) (pozn. autora: V názvu článku došlo v originálním vydání k překlepu). Utkání skončilo 3:0 pro The Saints, jak se Southamptonu dodnes přezdívá. Pro dnešní dobu je však toto klání důležité z jiného hlediska. Odstartovalo éru, při níž první tým Slavie přestal hrát domácí ligu a věnoval se jen utkáním proti zahraničním soupeřům. Toto střetnutí však nesouviselo s rozhodnutím Slavie neúčastnit se Mistrovství Čech.

Od roku 1902 tedy hrával první ligu jen druhý tým Slavie. První tým se věnoval pouze zahraničním soupeřům. Do Prahy tehdy jezdili mužstva z různých koutů Evropy. Jen s britskými týmy odehrála Slavia v následujících dvou letech třináct dalších fotbalových utkání (SK Slavia Praha, n.d.b). Pro tisk to byla vždy velká sláva. Dokládá to například další střetnutí se Southamptonem, v roce 1903. V týdeníku Sport a hry kvůli tomu vyšlo i speciální číslo (Southampton v Praze, 1903).

Cesta za výhradně zahraničními střetnutími však nebyla tak jednoduchá, jak by se mohlo zdát. Pelc (2022) uvádí, že 19. října 1901 byl ustanoven Český svaz fotbalový (dále jen ČSF), jenž se snažil vnést řád do dosavadní anarchie fotbalových tříd. Sepsal a vydal propozice oficiálního mistrovství ČSF, kterého se měly zúčastnit všechny kluby, jež měly být roztříděny do první, druhé a třetí třídy. Slavia však již zpočátku chtěla, aby se její první mužstvo soutěže vůbec neúčastnilo. Zdůvodňovala to vysokou převahou nad ostatními týmy. Navrhovala, aby první třídy oficiálního mistrovství se účastnil pouze její druhý tým. To se ale nelíbilo funkcionářům, kteří svaz zakládali a rozhodli se tak Slavii drakonicky potrestat. ČSF zakázal všem členským klubům střetávat se nejenom s prvním týmem Slavie, ale se všemi jejími rezervními týmy. Zákaz však nikdo nebral vážně, a tak se o pár dní později spolu demonstrativně střetli Staroměstský SK a po něm i Meteor

Praha VIII se Slavii C a Horymír SK proti čtvrtému týmu Slavie. Všechny tři souboje SK Slavia vyhrála. Počet klubů, s nimiž Slavie dále hrála rostl a rostl. Napětí mezi svazem a Slavií nakonec polevilo a na mimořádné valné hromadě ČSF byly nastaveny nové poměry pro společnou práci (Houška, 1992).

Koncem roku 1904 přerušila Sparta na krátkou dobu nadvládu Slavie nad českým fotbalem. Stalo se tak po přestupu slávistických hráčů obránce Kummera, útočníka Baumruka a fenomenálního předválečného útočníka Jana Koška. Slavie musela tuto krizi nějak překonat, a tak angažovala tehdy jako první český fotbalový klub zahraničního trenéra. Byl jím anglický lékař John Madden. Díky tomuto anglickému trenérovi se zpět během ani ne jednoho roku navrátili tři výše jmenovaní hráči. Jeho úspěch, ale především spočíval v tom, že dokázal navrátit Slávii pozici nejlepšího českého fotbalového týmu. V listopadu 1905 si Slavie do čela nově založeného Českého svazu fotbalového dosadila Miroslava Horáčka (Kolář, 1997). Po finančních těžkostech, které si prožila Sparta si Slavia postupně do čela ČSF dosadila další funkcionáře, a tak se stalo že Slavie měla v klubovém výboru svazu 7 spřízněných mužstev, proti dvěma řízeným z ústředí (Kužel, 2016).

19. května 1906 byl pro Slavii dnem úspěšným. Sešívání totiž toho dne vyhráli utkání nad profesionálním celkem ze Southamptonu 4:0. Velikost tohoto výsledku ocenili i čtenáři časopisu *Intimní Praha*, kteří toto střetnutí považovali za nejlepší sportovní výkon, který se odehrál před rokem 1911 (Naše anketa, 1911).

Ještě předtím, ale 21. března 1909 Slavia poprvé po takřka dvanácti letech prohrála nad domácím (českým) celkem. Osudnou se jí stal SK Smíchov. Podle novináře Národních listů vyhrál v tomto střetnutí ten lepší, a zvláště útok Slavie byl podepsán nad touto prohrou. Zvláštní je predikce autora článku. Smíchov podle něj „*nesesadí Slavii s (z) prvního místa v českém footballu; naopak je upevní, jestliže Slavia ji bude pokládat za upozornění a výstrahu, kterou také jest*“. Podle pisatele máme také „*dvě vysokotřídní mužstva*“. *Sport a hry* referují prakticky o tom stejném sice bez predikcí, ale zato s podrobným průběhem utkání (Football, 1909). Až do roku 1910 se první tým Slavie Praha neúčastnil Mistrovství Čech ani nově vzniklého Poháru dobročinnosti (Král & Horák, 1997).

Podle Kužela (2016) se fotbalové hnutí dostává na vrchol v letech 1910-1914, s koncem nadvlády SK Slávie. Zlom v roce 1910 rovněž zmiňuje Pelc (2022). Píše, že „*těžiště herní praxe se přeneslo z přátelských zápasů proti zahraničním týmům na emoce nabitější derby s vídeňskými a budapeštskými soupeři*“. Následně uvádí, že se rakouská špička výkonnostně přibližuje anglickým týmům a v neposlední řadě upozorňuje na konec hegemonie Slavie.

1. října 1911 dokonce Slavia prohrála nad svým odvěkým rivalem z Letné Spartou 3:1. Bylo to podle časopisu Sport a Hry v době, kdy forma Slavie „*velmi poklesla a tím řečeno vše*“. Dodejme, že utkání těchto dvou mužstev přilákalo 6500 diváků (Football, 1911), což bylo překonání diváckého rekordu, který 14. května téhož roku ustanovilo utkání Slavie se skotským Aberdeenem. Toto střetnutí navštívilo 6300 fotbalových fanoušků (Athletika a sportovní hry, 1911). 2. června následujícího roku Sparta dokonce s dvanáctitisícovou návštěvou porazila Slavii 4:0. Podle týdeníku Sport a hry to byla rekordní návštěva v dosavadních dějinách české kopané. Následně označuje Spartu za nejlepší tým té doby (Zápas Sparta—Slavia, 1912).

Pelc (2022) píše, že i přes pokles formy byla Slavia nejnavštěvovanějším týmem ligy. Na její utkání v sezoně 1912/1913 chodilo v průměru 4000 diváků.

Celkově byla tedy Slavia nejúspěšnějším týmem předválečné doby. Minimálně až do roku 1909 neměla v českých zemích s malou přestávkou na přelomu let 1904-1905 konkurenta. I její rezervní týmy převyšovaly své konkurenty velikostí třídy.

5.3 Dějiny AC Sparta Praha před první světovou válkou

Jak již bylo napsáno v předchozí kapitole, druhé Mistrovství království českého bylo počátkem sporů mezi Spartou a Slavií. Po tomto neodehraném duelu trvalo dlouhých jedenáct let, než se první týmy pražských S znovu střetly.

Sparta se po podzimu 1897 fotbalu takřkajíc vzdala. Její členové se věnovali především atletice nebo jako bratři Rudlové budováním českého olympismu (Kužel, 2016; S. K. Slavia v. A. C. Sparta 2 : 2, 1907). K roku 1898 jsem v Národních listech našel pouze jedinou zmínku o členech A.C. Sparta, kteří by se věnovali fotbalu (Z kruhů sportovních, 1898). 26. února 1899 vychází v Národních listech článek, ve kterém je zveřejněna dnešním jazykem reprezentační nominace. Z 11 nominovaných hráčů jich je 8 ze Slavie a po jednom zástupci mají celky Sparty (brankář Prokop), Českého Fotbalového Klubu a AC Prahy. Na tomto článku si můžeme tedy ukázat, že činnost fotbalové Sparty existovala, avšak celý český fotbal tehdy zastiňovala Slavia s DFC Prag (Reprezentační české mužstvo, 1899).

Z novinových článků však lze zjistit, že Sparta na přelomu tisíciletí existovala prakticky jen jako atletický klub. Článků o její fotbalové činnosti od poloviny roku 1899 do listopadu 1901 byly pouze jednotky. O její atletické části se ale noviny zmiňovaly i několikrát do měsíce.

V článku z listopadu roku 1901 si můžeme srovnat tehdejší výkonnost Sparty a Slavie. 1. listopadu se totiž Sparta utkala se třetím týmem Slavie. Sparta podle pisatele článku začínala s fotbalem po letech úplně na novo. Až na kapitána Petráka, který hrál ještě v období let 1896–

1897, byli v týmu pouze noví hráči. Atleti, jak autor článku Spartu nazývá, neměli po stránce rychlostní v Čechách jediného soupeře, avšak co se týče technických kvalit a celkové sebranosti měla Sparta dosud velké mezery. Střetnutí pražských S skončilo podle očekávání vítězstvím pro C-týmu Slavie, a to v poměru 6:1 pro sešíváné (Athletika a sportovní hry, 1901a)

O šest týdnů později 8. prosince se utkala Sparta s druhým týmem Slavie. Podle novináře Národních listů se Sparta zlepšila a chyběli jí tři až čtyři hráči, aby se mohla utkávat s prvními mužstvy nejlepších celků té doby. Klání znovu skončilo výhrou pro Slavii, a to v poměru 3:0 (Athletika a sportovní hry, 1901b). Zajímavostí je, že v tomto utkání vstřelil branku i pozdější československý prezident Edvard Beneš, který nastupoval na pozici levého křídla.

Dalším milníkem ve vývoji Sparty byl rok 1904, kdy Sparta zlákala ze Slavie spolu s hráči Baumrukem a Krummerem i jednoho z nejlepších hráčů předválečné éry Jana Koška. Sparta mu, dnes bychom řekli, nabídla přestupový bonus a on ho přijmul. Zřejmě na tom měl velký podíl fakt, že mu během onoho roku zemřeli oba rodiče a on se musel postarat o svou mladší sestru a k tomu ještě dostudovat na gymnáziu. Dalo by se říct, že touto koupí začal strmý růst Sparty, která se snažila dohnat fotbalovou Slavii. Podle Karla Petru měla Sparta na konci roku 1904 bezesporu lepší družstvo než Sparta. (Kužel, 2016).

Sparta si však v té době vytyčila větší cíle, než dokázala splnit. V lednu následujícího roku vyhlásila novou soutěž Pohár dobročinnosti. V této pohárové soutěži se chtěla utkat i se Slávií, která však o to neprojevila zájem. Oficiálním důvodem byla naplněnost jarní fáze jejího vytížení (Houška, 1967). Mezinárodní tajemník a nedávný slávista Baumruk učinil na lednové valné hromadě prohlášení, že „*stojí fotbalové mužstvo Sparty před sezonou, jakou co do bohatosti termínů a zdatnosti mezinárodních soupeřů nemělo dosud žádné pražské družstvo*“. Sparta si na své hřiště zvala nejen kluby ze střední Evropy, ale i anglické kluby Tottenham Hotspur a Everton, sama pak zajížděla do Vídně, či Budapeště (Kolář, 1997). Kluby z Britských ostrovů však nedokázaly přitáhnout na stadion tolik diváků, kolik by Sparta očekávala. Na Letnou si jich cestu našlo něco mezi 1600-1850 návštěvníky, kdežto Slavia hlásila návštěvy někde mezi 3000-6000 platícími diváky. Smluvená utkání se zvučnými, avšak nákladnými soupeři, uskutečňovaná s návštěvností nižší, než se očekávalo, podpořená ještě odchodem slavistických posil, vygradovala v ekonomické problémy, které se projevovali například tak, že se pouze výjimečně spartanští hráči sešli v elitním rozestavení. Posledním ránou pro letenský celek bylo vídeňským týmem Wiener AC odvolané utkání. Sparta totiž Vídeňanům nezaplatila předem dohodnuté zálohy, které jim měly pokrýt náklady na dopravu ubytování a stravu (Kužel, 2016). Sparta byla ze všech stran pronásledována žalobami a exekucemi, padl návrh na rozpuštění klubu. Teprve

v této chvíli se rozhodl do čela postavit architekt Rudolf Schindler a společně s několika odvážnými jedinci byli ochotni převzít vedení a zaručit se dluhy, které v té době dosahovaly výše 25 000 korun (Jenšík & Macků, 1997). V zimních měsících nakonec probíhala dražba majetku. Prodávaly se brány, ohrada a zábrany, jež byly postaveny kolem hřiště. Vydraženy byly i kopačky a dresy mužstva (Kolář, 1997).

Po nástupu nových funkcionářů do čela Sparty se situace stabilizovala a 13.října 1907 se znovu po 11 letech střetla se Slavií. Klání dvou pražských skončilo tehdy nerozhodně 2:2 (S. K. Slavia v. A. C. Sparta 2 : 2, 1907). Stalo se tak i díky oteplení vztahů mezi oběma kluby, které provázal odchod jedněch funkcionářů a příchod druhých (Kolář, 1997).

Toto oteplení vztahů však vydrželo jen krátce. Kvůli velkému vlivu Slavie v ČSF si Sparta spolu s SK Viktorií Žižkov a SK Čechií Malou Stranou vytvořila jakousi nespokojenou skupinu. ČSF zanedlouho vstoupil pod křídla Rakouského fotbalového svazu (dále jen ÖFB). Lidé se v předválečné době drželi české linky, a tak v tomto sporu měla navrch Sparta, což klubu navíc vyneslo další příznivce (Kužel, 2016). Nakonec se tato vzdorovitá koalice znovu začleňuje do struktur ČSF (Dekař, 2023).

S vyrovnáváním české klubové špičky klesá zájem o střetnutí se zahraničními soupeři a roste zájem diváků o vzájemná klání 3 nejlepších českých týmů té doby – Spartě, Slavii a Viktorii Žižkov (Kužel, 2016). Z těchto 3 týmů je však AC Sparta Praha v posledních letech před první světovou válkou (1911-1914) tím nejúspěšnějším. Podle Pelce (2022) se její návštěvnost v sezoně 1912/1913 pohybovala kolem 2600 diváků.

5.4 Dějiny DFC Prag před první světovou válkou

DFC Prag (Praha) byl německý fotbalový klub z Prahy. K založení došlo 28. května 1896 členy fotbalového oddílu Regatta v čele s Ludwigem Stiasnym a Harrym Wichelhausenem. Posléze do DFC přišli i ti nejlepší hráči Regatty, kteří vytvořili základ mužstva DFC (Kolář, 1997; Mráz, 1976; Pelc, 2022). Dresy celku byly modrobílé, a to z toho důvodu, že modrá byla považována pro Němce žijících v českých zemích za barvu symbolickou. Stejně barvy nosili například i hráči klubu Teplitzer 03 (Zwicker, 2014). Klub byl velmi úzce provázán s pražskou židovskou vyšší třídou, jež byla německy mluvící (Kužel, 2016). Jak již bylo výše napsáno, DFC opanoval druhé Mistrovství království českého, které bylo z důvodu obvinění Slavie z porušení amatérismu přeloženo až na listopad 1896 (Fußball-Meisterischaft von Böhmen, 1896; Kolář, 1997).

V červenci 1897 otevřelo DFC nové hřiště na Letné. Důvodem byl fakt, že do té doby mohli do hlediště prakticky kdokoli. Oplocení kolem hřišť (pokud nějaké bylo) totiž často neplnilo svou funkci. Cestu do hlediště si tak našli i mnozí neplatící diváci, kteří byli spojováni s kriminální činností. Na Letné bylo zbudováno nové ohrazené hřiště, na které si neplatící návštěvníci nedokázali najít cestu. Někteří diváci byli však vynalézaví a donesli si nějaký předmět, na který si stoupli, aby utkání mohli sledovat. O rok později navíc DFC zvýšilo svůj plot ještě o jeden metr. (Pelc, 2022).

O událostech, které se staly v listopadu 1897 po pádu vlády Kazimíra Badeniho jsem zde už psal. Pro DFC znamenaly, že si musela hledat nové soupeře za hranicemi (např. Berlín, Vídeň, Drážďany), neboť si sama stanovila, že nebude hrát s českými týmy. Jakmile se stalo, že některý s berlínských nebo vídeňských celků sehrál s DFC i se Slavií utkání, ihned vznikala tzv. „*papírová forma*“, což bylo poměrování Slavie a DFC, dle gólů, rohů atd. (Kisch, 1963; Waic, 2013).

29. března odehrál DFC utkání proti Oxfordskému týmu, které prohrál 9:0. Většinu nákladů výpravy hradil právě německý klub (Kužel, 2016). Zde na tomto příkladě si můžeme všimnout apatie jednotlivých redakcí vůči druhé národnostní skupině obyvatelstva. Národní listy se ve svých vydání o duelu mezi DFC a Oxfordskou univerzitou zmiňují jen okrajově. To stejné platí i pro německý Prager Tagblatt, který o klání Slavie se studenty z Oxfordu píše pouze na pár řádcích, avšak článek o utkání Němců zabírá celou jednu stranu. Ve vydání pražského deníku Prager Tagblatt se můžeme na následujících řádcích dočíst, že střetnutí německého klubu s týmem Oxfordské univerzity sledovalo 5000-6000 diváků (Deutscher Fußball-Club gegen Oxford University Association Footballclub, 1899). Podle Kužela (2016) je však tato návštěva nereálná.

Němečtí funkcionáři si po vzoru Čechů založili svůj svaz kopané o měsíc později – 20. listopadu 1901. Nesl název *Verband den Prager deutscher Fussballvereine* (Svaz pražských fotbalových klubů) (Verband den Prager deutscher Fussballvereine, 1901). V průběhu následujících měsíců do něj vstoupily nejvýznamnější pražské německé fotbalové kluby. Tento svaz byl 18. března 1902 přijat pod křídla DFB (Německý fotbalový svaz) (Sport, 1902).

Díky tomuto kroku se DFC začala účastnit německých soutěží. V roce 1903 se zúčastnil finále mistrovství Německa, které prohrál nad VfB Lipsko 7:2 (Král, 2006)).

Kužel (2016) uvádí, že kolem roku 1904 začali znovu čeští fotbalisté bez problému nastupovat pro ti tým německým a naopak.

Němečtí fotbalisté se povětšinou omezovali jen na střetnutí s mužstvy ze střední Evropy (Bartoničková, 2014). Výjimkou je však utkání s londýnským celkem Chelsea. První střetnutí

opanovali hosté z Anglie 4:0, odvetné klání vyhráli znovu soupeři z Britského souostroví, tentokrát v poměru 6:1 (Chelsea v Praze, 1906).

Průměrná návštěva na kláních DFC Prag v sezoně 1912/13 se pohybovala kolem 2500 osob na utkání (Pelc, 2022).

6 EDUKAČNÍ MATERIÁL

Edukační materiál je určen pro děti mezi 10–13 lety. Je koncipován jako prohloubení znalostí dětí, které se účastní různých sportovních táborů nebo fotbalových soustředění. V rámci programu dochází k propojení předmětu dějepis (v RVP ZV tematický celek Modernizace společnosti, učivo – kulturní rozrůzněnost doby) s tělesnou výchovou (v RVP ZV tematický celek Činnosti ovlivňující úroveň pohybových dovedností, učivo – základy atletiky) (Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy [MŠMT], 2013). Zároveň by došlo k integraci dějepisu do tělesné výchovy.

6.1 Námět na aplikaci edukačního materiálu

Ideálním místem, pro aplikaci edukačního materiálu je oblast pražské Letné, kde sídlily v době před první světovou válkou všechny tři kluby, o kterých se v plakátu zmiňují. Nicméně tato aktivita se dá provést kdekoli jinde. Osobně bych tuto hru zařadil jako součást etapové hry na sportovním táboře.

Děti budou mít na programu dne běžecký závod. Délka tratě i vzdálenosti mezi jednotlivými stanovišti jsou na uvážení táborových vedoucích. Těsně před vyběhnutím budou mít půl minuty až minutu a půl na přečtení si plakátu. Poté odstartují a na trati se budou postupně setkávat s otázkami. Frekvence mezi jednotlivými závodníky závisí na délce trati, měla by se však pohybovat od 3 do 5 minut. Správnou otázku poté označí do předem připravené kartičky. Samozřejmě z důvodu bezpečnosti nebudou běhat s propiskou nebo tužkou; ideálem budou kleštičky, které budou připevněny k otázce. Vedoucí nebo jakýkoliv jiný pracovník tábora poté může vytvořit bodovou tabulku, podle které budou děti hodnoceny zvlášť za běh a zvlášť za vědomostní soutěž. Po běhu táborový vedoucí nebo jiní pedagogičtí pracovníci projdou s dětmi plakát ještě jednou, případně jim může říct něco více k historii českého fotbalu před první světovou válkou.

V tomto případě tedy využijeme kinestetický učební styl. Žáci si za pomoci pohybu a činnosti umocněné prožitkem osvojují a procvičují učivo, současně se působí i na jejich komplexnější myšlení. Základem tohoto učebního stylu je zařazování pohybu a didaktických her do výuky (Soukupová et al., 2020).

Každé dítě dostane k běhání soutěžní kartu (příloha č.3). K zajištění řádného průběhu závodu jsou potřeba 3 lidé (1 člověk na startu, 1 na ukazování a zakrývání plakátu a 1 na trati pro

zajištění bezpečnosti). Materiál potřebný k zajištění závodu: Plakát, nastříhané otázky, fáborky k označení místa otázky, soutěžní karty pro závodníky.

7 DISKUSE

Hlavním přínosem této práce je identifikování stěžejních momentů, díky kterým se fotbalové kluby před první světovou válkou začaly rozdílně vyvíjet. Z tohoto důvodu bylo podstatné identifikovat a ucelit potřebné informace, které se v některých případech rozcházely. Bylo proto nutné v těchto případech použít dobový tisk.

Z dosavadních sesbíraných materiálů jsme zjistili, že každý fotbalový klub měl jiný vývoj.

Slavia měla od roku 1899 do roku 1907 s krátkou přestávkou na přelomu 1904 a 1905 nejlepší tým. Její první mužstvo se v té době z valné většiny střetávalo pouze se zahraničními soupeři. Bylo to zřejmě způsobeno faktem, že jeho příznivci byli majetnější lidé českého původu. Díky stabilním výsledkům byla Slavia v dobách těsně před první světovou válkou nejoblíbenějším, i když zřejmě ne nejlepším klubem (Pelc, 2022). Za velmi povedenou dekádu, kdy se jí například podařilo porazit anglický Southampton si získala srdce několika tisíc lidí (Naše anketa, 1911).

Sparta si během prvních let 20. století prošla bouřlivějším obdobím. O důvodech, proč se fotbalisté pražské Sparty odklonili od fotbalu a stali se z nich atleti, by mohl být napsán vědecký článek. Zda to bylo odchodem bratří Rudlů nebo z jiného důvodu můžeme jen polemizovat. Vzhledem k malému množství literatury a dobových pramenů na toto téma toho však o tehdejší situaci mnoho nevíme. Můžeme si však, díky dobovým pramenům být jisti, že tehdejší fotbalová činnost neskončila úplně, avšak téměř utichla. Okolo roku 1901 se fotbalová Sparta znovu staví na nohy, díky náboru nových členů (Houška, 1967). To, proč došlo k finančním trablům Sparty jsem již popsal v kapitole Výsledky. Dala by se však doplnit paralela s devadesátými léty 20. století, kdy v Česku i na vesnicích vyrůstaly díky tehdejším mecenášům profesionální fotbalové kluby, které však většinou do dnešní doby nepřežily. Ke štěstí Sparty se dostali do jejího čela schopní lidé, kteří ji byli schopni nejenom ekonomicky, ale i sportovně znovu dostat na nohy. Nešli cestou rychlého vzestupu, dělali postupné kroky, aby dostihli svého sešivaného konkurenta, což se jim nakonec povedlo. Důvodem k nižší návštěvnosti a s tím související popularitě byl zřejmě fakt jejího turbulentního období, a hlavně nízké úrovně jejího fotbalu mezi lety 1898 až 1904. Druhým důvodem mohla být skutečnost, že příznivci Sparty patřili k nižší sociální třídě než příznivci sešivaných. Tematikou návštěvnosti fotbalových utkání v předválečné době se dodnes nikdo nezabýval, a tak lze jen polemizovat, zda má moje teorie reálné obrysy.

DFC Prag si šel od roku 1898 vlastní cestou a s výše analyzovanými dvěma celky se nestřetával. V případě nízké úrovně Sparty ani nemohl, u Slavie do celé věci vnesl světlo Petr Kužel, který uvádí, že DFC chtěla utlumit zájem zvučných zahraničních hostů, a tím ekonomicky podlomit Slávii a profitovat na tom zisk (DFC by stal v tom případě nejlepším mužstvem v českých zemích). (Kužel, 2016). Dalším zajímavým faktem německého fotbalového klubu je informace, že DFC měla na vzhledem k velikosti své potenciální fanouškovské základny, myslím tím německé obyvatelstvo v Praze, vysoká čísla návštěvnosti. Zdůvodnit to snad lze vyšší sociální vrstvou jejich příznivců. Nesmíme opomenout i fakt, že DFC Prag se prezentovala během sledovaného období kontinuálním vývojem bez jakýchkoliv propadů jak sportovních, tak ekonomických. Tak jako v případě Sparty i zde lze polemizovat o příčinách. Taky touto problematikou se žádný český autor nezabýval.

Navzdory snaze o důkladný a systematický přístup má tato studie několik omezení. Prvním omezením je výběr vzorku, který byl omezen na tři hlavní fotbalové kluby v českých zemích (Slavia Praha, Sparta Praha, DFC Prag). Do studie mohly být dále zařazeny týmy jako FK Viktoria Žižkov, SK Smíchov nebo AFK Kolín. Dále, metodologie založená především na analýze historických pramenů může být ovlivněna dostupností a spolehlivostí těchto pramenů. Je například známo, že časopis Sport a hry stranil Slávii. Některé další klíčové dokumenty nebyly dostupné, což mohlo ovlivnit úplnost a přesnost získaných informací.

8 ZÁVĚRY

Tato bakalářská práce se zaměřila na identifikaci a popis rozdílů ve vývoji fotbalových klubů v českých zemích do začátku první světové války. Na základě analýzy dostupných pramenů týkajících se historie předválečné kopané byly identifikovány důležité události a rozhodnutí, která výrazně formovala další osudy klubu.

Dostupné prameny poskytly rozsáhlé informace o vývoji fotbalu před první světovou válkou. Dobový tisk a literární zdroje umožnily vytvořit ucelený přehled o historickém vývoji fotbalových klubů. Tato analýza byla klíčová pro pochopení kontextu a vývoje jednotlivých celků.

Historie SK Slavia Praha před první světovou válkou ukázala, že klub hrál tu vůbec nejvýznamnější roli v rozvoji fotbalu v českých zemích. Byly identifikovány klíčové události, které přispěly k růstu a popularitě klubu. Slavia se etablovala jako jeden z předních fotbalových klubů v celoevropském regionu.

Podobně jako Slavia, i A.C. Sparta Praha měla výrazný vliv na rozvoj fotbalu. Historie klubu odhalila významné milníky a úspěchy, které pomohly vytvořit silnou fotbalovou tradici. Sparta se stala hlavním konkurentem Slavie, což přispělo k dynamickému rozvoji fotbalové scény v Praze. Za svoji existenci však vděčí hlavně lidem okolo Rudolfa Schindlera, který mužstvo, jenž bylo po ekonomické stránce v troskách dokázal dostat na nejvyšší příčky českého fotbalu.

DFC Prag, jako německý fotbalový klub v Praze, představoval důležitý prvek v předválečné fotbalové historii. Klub byl průkopníkem v organizaci a popularizaci fotbalu mezi německy mluvícími obyvateli a měl významný vliv na mezikulturní sportovní výměnu ve středoevropském regionu.

Dalším zajímavým prvkem práce je shledání důvodu, proč byla Slavia nejnavštěvovanějším klubem doby těsně před první světovou válkou.

Analýza ukázala, že ačkoli všechny tři kluby hrály klíčovou roli v rozvoji fotbalu a jejich vývojové trajektorie byly odlišné.

Vytvořením edukačního plakátu, který může sloužit jak dětem, tak pedagogům volného času a fotbalovým trenérům jako materiál, ze kterého mohou čerpat při letních táborech a fotbalových soustředěních. Součástí plakátu je kvíz s informacemi, které by si měly děti zapamatovat. Informace z plakátu jsou výtahem informací z kapitoly Výsledky.

9 SOUHRN

Bakalářská práce se zabývala historickým vývojem pražských fotbalových klubů Slavia Praha, Sparta Praha, DFC Praha před první světovou válkou. V úvodní části práce byla nejdříve zaměřena pozornost na vývoj míčových her od starověku po raný novověk a poté na vývoj fotbalu v Anglii a českých zemích během 19. století. Mnohé z citací použitých právě v této části kapitoly bylo poprvé citováno v České republice. Následně byl rozebírán vznik prvních fotbalových klubů v českých zemích. Nakonec jsem se zaměřil na stav sportovní žurnalistiky před první světovou válkou. Práce objasňuje, proč Slavie byla nejoblíbenějším pražským celkem předválečné éry

Východiskem pro cíle práce bylo analyzování denního tisku, sepsání informací čerpaných z těchto historických záznamů a literatury, což vedlo k vytvoření přehledu o historickém vývoji jednotlivých fotbalových klubů. Následně jsem tyto informace srovnal a vyvodil z nich závěry.

Dalším východiskem bylo vytvoření edukačního plakátu, k němuž byl vytvořen kvíz, který může posloužit jako zpětná vazba plakátu nebo součást aktivity na sportovním táboře nebo fotbalovém soustředění. Lze mluvit o širší uplatnitelnosti didaktického materiálu, jelikož plakát spojuje tematické celky rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání *Modernizace společnosti*, který je obsahem předmětu dějepis a tematický celek *Člověk ovlivňující úroveň pohybových dovedností*, který je součástí předmětu tělesná výchova. Tato část práce je určena vedoucím dětských táborů a fotbalovým trenérům.

10 SUMMARY

The bachelor thesis dealt with the historical development of the Prague football clubs Slavia Praha, Sparta Praha, DFC Praha before the First World War. The initial part of the thesis focused first on the development of ball games from ancient times to the early modern period and then on the development of football in England and the Czech lands during the 19th century. Many of the quotations used in this part of the chapter were first cited in the Czech Republic. Subsequently, the formation of the first football clubs in the Czech lands was discussed. Finally, I focus on the state of sports journalism before the First World War.

The starting point for achieving the aim of the thesis was to analyze the daily press, writing down information drawn from these historical records and literature, which led to an overview of the historical development of individual football clubs. Subsequently, I compared this information and drew conclusions from it.

The next starting point was the creation of an educational poster, for which a quiz was created that can serve as poster feedback or part of an activity at a sports camp or soccer camp. We can talk about the wider applicability of the didactic material, as the poster combines the thematic units of the framework educational program for basic education Modernization of society, which is the content of the subject history, and the thematic unit Man influencing the level of movement skills, which is part of the subject physical education. This part of the work is intended for leaders of children's camps and football coaches.

11 REFERENČNÍ SEZNAM

- AC Sparta Praha. (n.d.). 1893-1918: Zrození charakteru. <https://sparta.cz/cs/klub/historie/era-zacatku>
- Athletika a dsortovní hry. (1901, Duben 21). *Národní listy*. <https://ndk.cz/uuid/uuid:f51eed70-1283-11e78a18-5ef3fc9ae867>
- Athletika a sportovní hry. (1901a, Listopad 3). *Národní listy*. <https://ndk.cz/uuid/uuid:84cf2770-127d-11e7981b-005056825209>
- Athletika a sportovní hry. (1901b, Prosinec 14). *Národní listy*. <https://ndk.cz/uuid/uuid:f1104600-126211e7-981b-005056825209>
- Athletika a sportovní hry. (1909, Březen 22). *Národní listy*. <https://ndk.cz/uuid/uuid:8ec30790-623e-11e789ee-5ef3fc9ae867>
- Athletika a sportovní hry. (1911, Květen 15). *Národní listy*. <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:4b2fa640-308f-11e7-b650-5ef3fc9ae867>
- Australian Sports Commision. (2008). *Marn-grook*. https://www.sportaus.gov.au/_data/assets/pdf_file/0004/704866/marn_grook.pdf
- Bendová, E., & Hojda, Z. (2021). *Od práce k zábavě: volný čas v české kultuře 19. století: sborník příspěvků ze 40. ročníku mezioborového symposia k problematice 19. století: Plzeň, 20.-22. února 2020*. Academia.
- Blomster, J. P. (2012). Early evidence of the ballgame in Oaxaca, Mexico. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 109(21). <https://doi.org/10.1073/pnas.1203483109>
- Blomster, J. P., & Salazar Chávez, V. E. (2020). Origins of the Mesoamerican ballgame: Earliest ballcourt from the highlands found at Etlatongo, Oaxaca, Mexico. *Science Advances*, 6(11). <https://doi.org/10.1126/sciadv.aay6964>
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. (2023, Listopad 20). *Beni Hasan*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/place/Beni-Hasan>
- Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. (2024, Březen 31). *St. Isidore of Sevilla*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/biography/Saint-Isidore-of-SevillaDe>
- Chelsea v Praze. (1906, Květen 23). *Sport a hry*. <https://www.digitalniknihovna.cz/nm/uuid/uuid:f0160fe7ae32-4564-be57-dbbc0a233351>
- Český sport. (1896, Duben 8) *Národní listy*. <https://ndk.cz/uuid/uuid:61a8a6c0-39c6-11e7-97e2-005056825209>

- Dekař, D. (2023). *Dějiny fotbalové klubu AC Sparta Praha (1893-1927)* [bakalářská práce]. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Historický ústav.
- Deutscher Fußball-Club gegen Oxford University Association Footballclub.* (1899, Březen 30). *Prager Tagblatt.* <https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=ptb&datum=18990330&seite=7&zoom=33>
- Dourish E. (2013, Říjen 26). *The 'Cambridge Rules' of football, 1863.* Cambridge University Library Special Collections. <https://specialcollections-blog.lib.cam.ac.uk/?p=5891>
- Doyle, E. (2003). The "Yellow Bellies" and the Hurling Men of Cornwall. *History Ireland*, 11(1), 7–8. <https://www.jstor.org/stable/27724990>
- Freeman, M. (2023). A brief study of football in London from 1800 to the founding of the Football Association in 1863. *Soccer and Society*, 24(1). <https://doi.org/10.1080/14660970.2022.2113128>
- Football.* (1909, Březen 26). *Sport a hry.* <https://www.digitalniknihovna.cz/nm/uuid/uuid:45ad75a6-78c6-4cf4-82ca-b0378a430ef5>
- Football.* (1911, Říjen 4). *Sport a hry.* <https://www.digitalniknihovna.cz/nm/uuid/uuid:8fee5fd4-87bc-4a3da00e-d1ae5516b17a>
- Fußball.* (1892, Březen 4). *Prager Tagblatt.* <https://anno.onb.ac.at/cgicontent/anno?aid=ptb&datum=18920304&seite=18&zoom=33>
- Fußball-Meisterischaft von Böhmen.* (1896, Listopad 30). *Prager Tagblatt.* <https://anno.onb.ac.at/cgicontent/anno?aid=ptb&datum=18961130&seite=3&zoom=33>
- Fußballwettspiel.* (1894, Březen 8). *Prager Tagblatt.* <https://anno.onb.ac.at/cgicontent/anno?aid=ptb&datum=18940308&seite=4&zoom=33>
- Giossos, Y., Sotiropoulos, A., Souglis, A., & Dafopoulou, G. (2011). Reconsidering on the Early Types of Football. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 3(2), 129. <https://doi.org/10.2478/v10131-0110013-5>
- Houška, V. (1967). *Železná Sparta.* Sportovní a turistické nakladatelství.
- Houška, V. (1992). *Věčná Slavia* (2. vyd). Olympia.
- Hunt, C. (Ed.). (2006). *Světová encyklopedie fotbalu.* Olympia.
- Jenšík, M., & Macků, J. (1997). *Kronika českého fotbalu.* Olympia.
- Jiaxin, L., Ling, L., Lin, L., & Daiqian, W. (2022). A Brief Analysis of Competitive Sports Depicted on the Portrait Bricks and Stones of the Han Dynasty. *Contemporary*

- Social Sciences*, 7(4), 118-136. <https://doi.org/10.19873/j.cnki.2096-0212.2022.04.008>
- Kitching, G. (2015). The Origins of Football: History, Ideology and the Making of "The People's Game." *History Workshop Journal*, 79(1). <https://doi.org/10.1093/hwj/dbu023>
- Kisch, E. E. (1963). *Tržiště senzací* (Vyd. 4, přeložil Jarmila HAASOVÁ-NEČASOVÁ). Nakladatelství politické literatury.
- Klempera, J., Kalát, J., & Zápotocký, V. (1993). *Slavia stoletá*. Riopress.
- Kolář, F. (1997). "Nesmiřitelná" rivalita Slavie a Sparty (Kapitola z počátků českého fotbalu). In J. Dejmek & J. Hanzal (Eds.), *České země a Československo v Evropě 19. a 20. století: sborník prací k 65. narozeninám prof. dr. Roberta Kvačka* (pp.165-190). Historický ústav AV ČR.
- Kössl, J., Štumbauer, J., & Waic, M. (2023). *Kapitoly z dějin tělesné kultury* (Druhé vydání). Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum.
- Král, L., & Horák, J. (1997). *Encyklopedie našeho fotbalu: sto let českého a slovenského fotbalu: domácí soutěže*. Libri.
- Král, L. (2006). *Historie německé kopané v Čechách*. MJF Praha.
- Kužel, P. (2016). *Společensko-ekonomické proměny sportovních spolků a vznik fotbalových klubů v pražských městech a předměstích před rokem 1914* [rigorózní práce]. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin.
- Lenderová, M., Jiránek, T., & Macková, M. (2017). *Z dějin české každodennosti: život v 19. století* (Vydání druhé, doplněné). Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.
- Lukšů, D. (2011). *Počátky sportovní žurnalistiky na stránkách periodického tisku na přelomu 19. a 20.století. Sport jako součást českého masového tisku* [disertační práce]. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií.
- Macho, M. (1996). *Fotbal – vášeň 20. století: historie fotbalu ve faktech, názorech a obrazech*. Brána.
- Mráz, I. (1976). *Svět devadesáti minut: z dějin československé kopané: 1901-1945. Díl 1*. Olympia.
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. (2023). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/07/RVP_ZV_2023_cista_verze.pdf
- Naše anketa*. (1911, Březen 2). *Intimní Praha*. <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:55d04e604806-11ea-ab2e-005056825209>
- Ninger, M., & Koliš, J. (2003). *Český sport 1862-1914. Nezávislý novinář (IV)*

- Novotný, F. (2006). *Stručný přehled dějin tělesné výchovy a sportu: magisterské studijní programy: bakalářské studijní programy: studijní opora pro prezenční i kombinovanou formu studia*. Univerzita J.E. Purkyně.
- Olivová, V. (1989). *Odvěké kouzlo sportu*. Olympia.
- Orejan, J. (c2011). *Football/soccer: history and tactics*. McFarland.
- Osolsobě P. (2012, Únor 22). Sládek_KL. Masarykova univerzita. https://is.muni.cz/el/phil/jaro2012/ESA049/um/Sladek_KL.pdf
- Pardubitzer Rennen 1880*. (1880). *Prager Tagblatt*.
<https://anno.onb.ac.at/cgicontent/anno?aid=ptb&datum=18801004&seite=4&zoom=33>
- Pelc, M. (2016). K dějinám pojmu "sport" v habsburské monarchii. *Dějiny – Teorie – Kritika*, (2), 237–252. <https://doi.org/10.14712/24645370.2755>
- Pelc, M. (2022). *Na football!: fotbalové diváctví a fanouškovská kultura v českých zemích do roku 1939*. NLN.
- Poláček, K. (1996). *Muži v offsidu: ze života klubových přívrženců* (Vyd. 12., v nakl. F. Kafky 1, ilustroval Antonín PELC). Nakladatelství Franze Kafky.
- Polišenský, J., & Barteček, I. (2002). *Dějiny Iberského poloostrova: (do přelomu 19. a 20. století)*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Prouza, D., & Man, V. (2017, Září 29). První zápas českého fotbalu se hrál v Roudnici před 130 lety. Nebo ne? Historici se rozcházejí. Český rozhlas. <https://irozhl.as/qLE>
- Reprezentativní české mužstvo*. (1899, Únor 26). *Národní listy*.
<https://ndk.cz/uuid/uuid:7cdc17a0-a7a511e6-abce-005056825209>
- S. K. *Slavia v. A. C. Sparta 2* : 2. (1907, Říjen 16). *Sport a hry*. <https://www.digitalniknihovna.cz/nm/uuid/uuid:be297b96-229a-47e8-824b-5244217f85e6>
- SK Slavia Praha. (n.d.a). *Jak to všechno začalo...* <https://www.slavia.cz/text/pocatky-klubu>
- SK Slavia Praha. (n.d.b). *Historie zápasů*. <https://www.slavia.cz/text/historie-zapasu>
- Soukupová, P., Chocholoušková, Z., Kašparová, M., Klimtová, V., Kratochvíl, P., Lišková, Š., Pešková, M., Plíhalová, M., Podroužek, L., Salcmanová, E., Svoboda, M., Špotová, P., Šrámová, M., Uhl Skřivanová, V., Valach, P., Votík, J., & Východská, H. (2020). *Mezipředmětovost ve vybraných vzdělávacích oblastech RVP : metodika transdisciplinárního inovativního kurzu a studijní text pro přípravu studentů na integraci mezipředmětových vztahů do výuky*. Západočeská univerzita.
<http://hdl.handle.net/11025/42260>

- Southampton v Praze.* (1903, Duben 23). *Sport a hry.*
<https://www.digitalniknihovna.cz/nm/uuid/uuid:a8892c6c-cedf-4130-a272-777178e3c269>
- Sport.* (1902, Březen 21). *Prager Tagblatt.*
<https://anno.onb.ac.at/cgicontent/anno?aid=ptb&datum=19020321&seite=27&zoom=33>
- Thurber, B. A. (2015). The Viking Ball Game. *Scandinavian Studies*, 87(2), 167–188. <https://doi.org/10.5406/scanstud.87.2.0167>
- Tozer, M. (2023). John Charles Thring: footballer, codifier, advocate, schoolmaster and priest. *Soccer and Society*, 24(1). <https://doi.org/10.1080/14660970.2022.2113133>
- Verband den Prager deutscher Fussballvereine.* (1901, Listopad 21). *Prager Tagblatt.* <https://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=ptb&datum=19011121&seite=7&zoom=33>
- Waic, M. (2013). *Tělovýchova a sport ve službách české národní emancipace.* Karolinum.
- Walton, J. K. (2012). The origins of working-class spectator sport: Lancashire, England, 1870–1914. In *Historia y Comunicacion Social* (Vol. 17).
- Wertmann, P., Chen, X., Li, X., Xu, D., Tarasov, P. E., & Wagner, M. (2020). New evidence for ball games in Eurasia from ca. 3000-year-old Yanghai tombs in the Turfan depression of Northwest China. *Journal of Archaeological Science: Reports*, 34. <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2020.102576>
- Z kruhů sportovních.* (1898, Březen 8). *Národní listy.* <https://ndk.cz/uuid/uuid:cd637590-4cf7-11e7-aac4005056827e51>
- Z kruhů sportovních.* (1899, Leden 10). *Národní listy.* <https://ndk.cz/uuid/uuid:5daa9a50-a79b-11e6-abce005056825209>
- Z našeho světa sportovního.* (1896, Březen 31). *Národní listy.* <https://ndk.cz/uuid/uuid:04bb0c70-39c411e7-82f6-001018b5eb5c>
- Zápas Sparta—Slavia.* (1912, Červen 5). *Sport a hry.* <https://www.digitalniknihovna.cz/nm/uuid/uuid:86ef72bd-6033-4576-b390-0fbff994c33e>
- Zounek, J., & Šimáně, M. (2014). *Úvod do studia dějin pedagogiky a školství: kapitoly z metodologie historicko-pedagogického výzkumu.* Masarykova univerzita.
- Zwicker, S. (2014). Zdravá rivalita? Německý fotbal v českých zemích. *Dějiny a současnost*, 36(5), 10–13

12 SEZNAM PŘÍLOH

1. Edukační plakát
2. Kvíz
3. Soutěžní karta

13 PŘÍLOHY

13.1 Příloha 1

Edukační plakát

NEJVÝZNAMNĚJŠÍ FOTBALOVÉ KLUBY PŘED PRVNÍ SVĚTOVOU VÁLKOU

 <p>AC Sparta Praha</p> 	<p>Fotbal se stal v 90. letech 19. století nejoblíbenějším sportem v českých zemích.</p> <p>První Mistrovství Čech se konalo v roce 1896 a účastnili se jej čtyři týmy.</p> <p>Nejvýznamnější fotbalové kluby předválečné éry byly Slavia Praha, Sparta Praha a DFC Prag; později se k nim přidala i Viktoria Žižkov.</p> <p>První autorizovaný překlad pravidel fotbalu vydal Josef Rössler-Ořovský</p>	<p>SK Slavia Praha byla založena roku 1892.</p> <p>Již od počátku byli její členové převážně studenti pražských gymnázií a vysokých škol.</p> <p>Od roku 1896 do roku 1907 neprohrála jediné utkání s českým soupeřem.</p> <p>Byla nejnavštěvovanější mužstvem předválečné éry; její utkání navštěvovalo v průměru 4000 fotbalových nadšenců.</p> <p>Slavistickým fotbalistům se přezdívá sešívání.</p> <p>Jejich dresy byly od počátku červenobílé.</p>	<p>SK Slavia Praha</p>
<p>AC Sparta Praha byla založena v roce 1893.</p> <p>Zpočátku byla aktivní i v jiných sportech, např. atletice.</p> <p>Na konci roku 1905 se dostala do obrovských finančních potíží.</p> <p>Díky architektu Rudolfovi Schindlerovi a několika dalším jedincům se Spartě toto těžké období podařilo přečkat.</p> <p>Jeho fanoušky byli lidé všech sociálních skupin.</p> <p>Sparta od počátku hrávala v černých dresech, v roce 1905 však změnila barvu dresů na rudou.</p>	<p>DFC Prag (Praha) byl založen roku 1896.</p> <p>Zkratka DFC znamená Německý fotbalový klub.</p> <p>Klub byl založen pražskými Němci.</p> <p>Vyhrál druhé Mistrovství Čech na podzim 1896</p> <p>Poté přestal hrát s českými týmy a začal soupeřit hlavně s maďarskými, rakouskými a německými týmy.</p> <p>DFC Prag se účastnil v roce 1903 finálového utkání Mistrovství Německa, které však prohrál.</p> <p>Jejich dresy byly modrobílé.</p>	<p>DFC Prag</p> 	

13.2 Příloha 2

Kvíz

Kvíz

1. Kolik týmů se účastnilo prvního Mistrovství Čech?

- A) 4
- B) 5
- C) 6

2. Příznivci DFC Prag byli většinou?

- A) Češi
- B) Němci
- C) Maďaři

3. Který tým předválečné éry byl tím nejnavštěvovanějším?

- A) Sparta Praha
- B) Slavia Praha
- C) Viktoria Žižkov

4. Kdo vydal první autorizovaný překlad pravidel fotbalu?

- A) Jan Žižka
- B) Vlasta Burian
- C) Josef Rössler-Ořovský

5. Který z týmů měl v roce 1905 finanční potíže?

- A) Viktoria Žižkov
- B) Sparta Praha
- C) Slavia Praha

6. Za který z týmů hráli zpočátku studenti?

- A) DFC Prag
- B) Slavia Praha
- C) Sparta Praha

7. Co znamená zkratka DFC Prag?

- A) Německý fotbalový klub Praha
- B) Mongolský fotbalový klub Praha
- C) Maďarský fotbalový klub Praha

8) Kterému klubu patří tento znak?

- A) Sparta Praha
- B) Slavia Praha
- C) DFC Prag

13.3 Příloha 3

Soutěžní karta

Jméno a příjmení			
Číslo otázky	Odpověď		
1	A	B	C
2	A	B	C
3	A	B	C
4	A	B	C
5	A	B	C
6	A	B	C
7	A	B	C
8	A	B	C